

“Når teenagere sexmobber!”

- Er det “bare for sjov”, eller...?

Rapport over AMOK & **MOBBELAND** survey

Af Dorthea Poppe Rasmussen & Sidsel Stenbak

”Når teenagere sexmobber! – Er det ”bare for sjov”, eller...?”

Copyright: Dorthea Poppe Rasmussen og Sidsel Stenbak, 2012.

Rapporten er udarbejdet på baggrund af survey og anden data-indsamling foretaget 2008-2010 af AMOK-konsulenterne Dorthea Rasmussen, Sidsel Stenbak og Stig I. Sørensen.

www.mobbeland.dk

Data er bearbejdet i samarbejde med Inge Henningsen fra DPU og Jo Niclasen.

Rapporten kildeangives som følger:

Rasmussen, D. og Stenbak S., 2012: ”Når teenagere sexmobber! - Er det ”bare for sjov”, eller...?”. Rapport over AMOK & Mobbeland survey. 69 sider. Mobbeland.dk.

Tak til:

De medvirkende elever, lærere og pædagoger

Jo Niclasen og Inge Henningsen for databearbejdning

Thor Hjarsen for proofreading

Yderligere informationer:

Dorthea Rasmussen, dorthea@mobbeland.dk, mobil 20686712

Sidsel Stenbak, sidsel@mobbeland.dk, mobil 61166944

www.mobbeland.dk - www.livsmodlab.dk

Indhold

1. Hvorfor sexmobning	s. 7
· Fem unges beskrivelse af sexmobning· Invitation til det runde bord· Nogle gange er det for sjov – andre gange for alvor· Når vidende og reflekterede fagvoksne ikke håndterer mobning· Voksne er også medskabere af sexmobning· Unge ønsker "Mindre fokus på at være sexede"· Mediers sexualisering af barn- og ungdommen· Negative konsekvenser for homo-, bi- og transseksuelle· Der har altid være forskelle i generationers sprog· Sprog skaber stemninger	
2. AMOK og sex-surveyens præmisser	s. 12
· Unge er trætte af mediernes negative mytedannelser· Ulykkelig afstand mellem generationerne· Vi vil gøre vores bedste for at vores nuanceringer og perspektiveringer medtages i mediernes fortællinger og ikke dømmes sexmobning ind i ethvert rum	
3. Survey Materiale	s. 14
· 2008 - 2009· Fremgangsmåde ved spørgeskemaundersøgelsen:· 2009-2010	
4. Kort opsummering af hovedresultaterne	s. 15
5. Cases med sexmobning	s. 17
6. Hvad er mobning og sexmobning?	s. 21
· AMOK og mobbe-forståelsen· Moralnedsmeltning· En classes alarmsignaler· Sexmobning i klassen· Sexmobning rammer ikke alle klasser· "Slutty tøs" og "klamme svans" kan bruges både in- og ekskluderende· Sociale seksuelle overdrivelser kan styre en klasse· Presser og krænker hinanden· Når mistilliden til de voksne er stor· Den voksne må bygge en tillidsbro til klassen og dens udsatte elever· Indsats med lærerteamet, pædagogiske ressourcer og ledelsen ved roret	

7. Antagelser og hypoteser til grund for survey'en s. 27

- Modenhed og medier
- Teenagere tvinges til at forholde sig til medieopmærksomhed af deres seksualitet
- Vigtigheden af voksnes opmærksomhed, nærvær og ansvarlige ledsagelse
- At tilsidesætte egne værdier
- Udvikling af sexmobning er afhængig af den sociale dynamik
- Voksnes fravær og afstandstagen forstærker mobning
- Sexmobning har konsekvenser for gruppen og den enkeltes udvikling
- Den perfekte krop - det 'rigtige' liv

8. Resultater - uddybning og diskussion s. 29

- Når teenagere sexmobber
- Udtryk rettet mod piger
- Udtryk rettet mod drenge
 - Det hårde seksuelle sprog kan blive en norm i klassen
 - "Billig" og "Luder" – Lavstatus?
- Drenge der scorer mange piger opnår højstatus som "player"
- Pigerne kan godt kysse flere til en fest, og stadig have æren i behold
- Sminkedukker og popdrenge
- Det er jo bare for sjov!...eller...?
- Betydningen skifter - 'indefra' og 'udefra' gruppen
- Sprog, sex og mobning
- Tal der kalder på, at vi tager de unge alvorligt og handler
- Mange elever siger fra
- Flere drenge synes det er "for sjov"
- Myten er modbevist: Det er ikke bare for sjov!
- Grænsen mellem sjov og alvor
- Sexmobning - elevers egne oplevelser i skolen
- Piger er mest udsatte
- Hvor oplever de unge mest sexmobning
- Selv udsat eller vidne
- De unge synes, der er mest sexmobning på nettet
- Skolekammerater sexmobber mest
- Kun 7 % mener de har sexmobbet
- Negative kommentarer, bagtalerier mm, giver negative tanker om egen krop
- Kønsspecifik sammenhæng mellem negative kommentarer og negative tanker om sig selv
- Bestemte positioner og oplevelse af negative kommentarer
- Mediernes idealbilleder har stærk indflydelse på de unges selvforståelse
- Eye-candy og Pornokrop?
- De unge: vi påvirkes til at være sexede og frække på nettet og TV
- Nogle unge ønsker mindre fokus på at være sexet!
- Fra passiv tilskuere til aktiv mobbestopper
- I 5 ud af 10 situationer har de unge forsvaret en mobbet kammerat
- At blande sig og sige fra - ridder in action

- De unge søger ikke hjælp hos de voksne!
- Mellemlinjet – også 'ramt'
- At se sig selv og sin klasse som en undtagelse

9. Konsekvenser s. 52

- For den enkelte
Ramt på sit selvværd, på sin seksuelle identitet og sociale udvikling - tab af faglig læring
Mobningen udstøder og stigmatiserer
Sexmobning påvirker de unges selvbillede og selvværd negativt
- For gruppen
tab af tryghed, trivsel, faglig læring
øget afstand til de voksne
forvrænget billede af seksualiteten / normaliteten
- Sproget skaber afstand til sig selv, til de andre og til de voksne
- Sexmobning forvrænger normaliteten, øger presset på de unges seksualitet og udvikler flertalsmisforståelser.
- Pres på krop og seksualiteten
- Sproget er også performance
- Den Totale Offentliggørelse

10. Perspektivering s. 57

- Pornosites
- Pornoens indflydelse på kønnene
- Soft-porno attituder i unges billeder på nettet
- Kønsroller og identitet
Bevægelse for køn – drenge kan også performe og lade sig beskue i deres billeder
- Metrosexualitet
- 'Pretty boys' provokerer den heteroseksuelle norm
- Homofobi
- Unge føler de skal være unikke
- Blufærdighed og dobbelt angst

11. Anbefalinger til fagvoksne og forældre s. 63

- Mobberamte klasser har længsel efter at få det bedre
- Seks råd til forældre
- Fem råd til fagvoksne
- Damagecontrol i en klasse ramt af mobning og sex-mobning
- Vær tydelig og nærværende
- Undersøg episoden, den konkrete hændelse, mimik, sprogbruget, også på nettet, de eventuelle fysiske greb - og dens 'før og efter'
- Den entydige historie findes ikke
- Skærm de involverede parter og tal med resten af klassen
- Fælles indsats med engageret ledelse
- Fælles indsats i lærer-teamet med AKT eller antimobberessourcer

- Fælles indsats med forældrene
- Fælles indsats med SFO, klub og andre samarbejdspartnere
- Videre arbejde
- I en klasse med alarmsignaler
- Undersøg klassens kultur - også sammen med eleverne
- Også på nettet
- I Lærerteamet
- Brug forældrene
- At forebygge mobning og sexmobning
- Gør det tydeligt for eleverne, hvad de bidrager med, når klassen fungerer godt
- Drøft sproghandlinger
- Brug teamet
- At finde frem til rette voksen
- Råd til unge

1. Hvorfor sexmobning?

Fem unges beskrivelse af sexmobning:

"Når folk sexmobber betyder det, at de taler grimt til én person og overskrider personens grænser. Det kan være med ord som f.eks. svans, luder, bøsse, billig...men som ikke er ment for sjov. Ord som trækkerdreng, slamfisse, ho, pikslikker og sådan noget er hårdere. Sexmobning kan også være at tage på nogens krop, bryster og røv...eller laver klamme bevægelser eller seksuelle bevægelser med kroppen eller seksuel mimik med fx munden eller fingeren mod én bestemt pige eller dreng. Folk siger, at det bare er for sjov, men når det er ondskabsfuldt ment, er det klart ikke for sjov!" (Citat fra 7. kl. elever / 3 piger og 2 drenge, der diskuterede og derefter skrev deres definition ned)

Eleverne supplerede mundtligt med, at den som det går ud over er ofte en elev, der i forvejen har såkaldt "lavstatus", dvs én elev yderst i klassens fællesskab eller nederst i gruppens hierarki.

Invitation til det runde bord

Hvad du skal til at læse nu, er en survey, som viser nogle særlige mobbetendenser, sådan som vi mener, de kommer til udtryk i tiden. Undersøgelsen er foretaget på stikprøvebasis, og tendenserne i besvarelserne skal derfor opfattes som "spor", "tendenser" og "strømpile", som vi ønsker at formidle videre, men også inspirere til yderligere studier og forskning. Tal og udsagn er derfor ikke dækkende for alle danske unge. Men den fortæller om strømninger og tendenser, som har betydning for mange unge i deres hverdag. Og det er tendenser, der er med til at skabe betingelserne for det at være ung i dag.

Ideen med rapporten er dels at skabe opmærksomhed og viderebringe viden om dette felt, som hidtil er meget sparsomt beskrevet og dokumenteret. Dels at skabe dialog mellem fagvoksne, forskere, forældre og de unge selv baseret på de unges egne rapporteringer og mobbefaglige refleksioner.

Med denne rapport om sexmobning offentliggør vi materialet fra vores survey "Når teenagere sexmobber". Vi startede i slutningen af 2007 og fortsatte frem til foråret 2011. Undersøgelsen omfatter spørgeskemaer, fokusgrupper og debatter med unge på 7., 8. og 9. klasses trin. Vi har desuden drøftet temaet med 10. klasser og medtaget citater herfra. Omfattende research under samme periode på en række social networking sites og spille-sites, er også en del af surveyen. Formålet med surveyen var oprindeligt at opgradere vores viden om dette tema, som vi i AMOK/Mobbeland beskriver som "sexmobning" og kvalificere vores foredrag til fagvoksne og forældre, samt forløb i mobberamte klasser. Imidlertid oplever vi et stærkt behov for viden og erfaringer på dette område, og derfor har vi besluttet at dele vores resultater og erfaringer ved at præsentere et samlet arbejde på en let tilgængelig måde til en bred målgruppe.

Vi præsenterer vores tanker bag rapporten, vores afsæt i den mobbe-forståelse AMOK har arbejdet med, resultater af vores survey og diskussion af dem, fortællinger fra fokusgrupper og fra de unge selv, og cases vi har arbejdet med. Derefter præsenterer vi en håndfuld hypoteser, som udspringer af resultaterne, og de perspektiver de rejser. Endelig vil vi - som altid - gerne bygge bro til den hverdag, hvor børn, unge og lærere/pædagoger mødes - derfor en håndsrækning til skoler og SFOer, og naturligvis også til forældrene i form af forslag til, hvordan man kan arbejde med mobning og sexmobning.

Nogle gange er det for sjov – andre gange for alvor

Langt fra alle klasser oplever sexmobning. Men det er vores opgave i mobbeland at sætte spot på de kortvarige eller permanente situationer, hvor klasser og ungegrupper er overladt til en mobbende hverdag proppet til med foragtproduktion og frygtfyldte børn og unge. De situationer kræver at vidende og reflekterede voksne træder ind på banen og i samarbejde med de unge håndterer arbejdet med at forandre klassens udstødende kultur. Målet er et samspil, der udvikler værdighed og plads til alle gruppens medlemmer og alle dens forskelligheder. Og i denne rapport handler det særligt om at sætte sexmobning på dagsordenen.

Det er vigtigt at understrege, at vi er opmærksomme på, at de unge italesætter en dobbelthed i deres brug af seksuelt sprog og handlinger. Der er situationer, hvor unge oplever, at brugen af seksuelle koder sker i en gensidig humoristisk forståelse, og dermed er fælles-skabende. Omvendt er der en brug af seksuelle koder, som primært skaber afstand og udstødelse af udvalgte i gruppen. Som de unge i rapportens indledning tilføjede: "Nogle gange er det for sjov, andre gange for alvor!" I rapporten iagttager vi denne dobbelthed og forsøger at perspektivere den, så det bliver muligt at arbejde praktisk med den i klassen. Mere om det senere.

Rapporten har derfor ikke et negativt udgangspunkt overfor de unges seksuelle sprog, mimik, attituder og handlinger generelt. Men vi oplever, at der bliver kaldt på debat, ikke mindst fra de unge selv. Derfor er det på høje tid, at vi taler om, hvad det gør ved de unge, når sexmobbende sprog og handlinger som fysiske greb, attituder, mimik bliver en del af deres relationer og daglige kommunikation.

AMOKs og Mobbelands ærinde er således ikke at være kritisk fordømmende. Langt fra! Vi ønsker derimod at drøfte med elever, lærere, pædagoger, andre børnefaglige og forældre, hvad vi sammen kan gøre, for at skabe bedre vilkår for unge i skoler og andre institutioner, hvor sexmobning folder sig ud.

Når vidende og reflekterede fagvoksne ikke håndterer mobning, finder den ønskede optagethed af det faglige, erkendelse og udvikling ikke sted på optimal vis. Klasserne kan fortsætte deres mobbende adfærd med alvorlige konsekvenser for både de mobberamte børn og unge, men også for alle andre i klassen. Det påvirker børn og unge i at befinde sig i en klasse, der producerer og reproducerer en kultur med daglige ydmygelser og krænkende handlinger. Frygten for, at "det kommer til at gå ud over mig", får alle til at deltage i en eller anden form i denne negative spiral.

Voksne er også medskabere af sexmobning

Alle generationer er medskabere af det samfund og den udvikling, der sker. Både ved aktivt at påvirke det, eller ved passivt at se til fra sidelinien. Sprog, kommunikationsformer og retorik udvikles ikke isoleret i ungdomskulturer, men præges af de kræfter og betingelser, der arbejder i det moderne samfund – kulturelt såvel som politisk, økonomisk og socialt i et globalt perspektiv. Sexmobbende sprog og handlinger er ikke pludseligt opstået ved de unges egen kraft. Når vi taler om sexmobning er det derfor nødvendigt at inddrage os selv, dvs "de voksne" for at få en mere dækkende forklaring på de tendenser og strømninger, der udklækkes. Både de nulevende forældregenerationer og bedsteforældregenerationer er medansvarlige for de ungdomskulturer, der folder sig ud i dag. Vi har præget udviklingen betydeligt, og er dermed medskabere af dagens kulturelle strømninger – derfor har "voksne" et væsentligt ansvar, og må nødvendigvis også inddrage sig selv i forklaringsbilledet.

Unge ønsker "Mindre fokus på at være sexede"

Flere unge i undersøgelsen udtrykker behov for, at der var mindre fokus på at være sexet. Ikke alle unge deler denne opfattelse, men tendensen er så markant, at det er nødvendigt at bringe debatten op. Formålet med rapporten er at træde ind i dette rum og forsøge at undersøge det indefra. Drøfte med elever, deres lærere og pædagoger og forældre samt andre interessenter, hvad vi sammen kan gøre, så der skabes bedre vilkår for at være tilstede og udvikle sig.

Vi er derfor ikke ude i den klassiske generationsmudderkastning med nedladende fordømmelser af ungdommen. Tværtimod! Vi bærer et positivt børne- og ungesyn, der bl.a. ser ungdommen som undersøgende og reflekterende ud fra de muligheder og begrænsninger, der bl.a. arbejder i det moderne globale samfund og i unges personlige livshistorier.

Mediers seksualisering af barn- og ungdommen

Regelmæssigt bringes nyheder om, hvordan kommercielle produkter seksualiserer børn og unge ganske tidligt. Børn bliver tidligt sat i situationer, der tvinger dem til at forholde sig til det at være fræk, hot og eye-candy. Barnets og den unges udvikling og modenhed svarer ikke til disse ydre krav, men børn og unges presses alligevel til at forholde sig til at de seksualiseres i medier, reklamer mm. Børn og unge er storforbrugere af musik, TV-serier og mode, og her er masser af seksuelle input iscenesat af de prestigegivende rollemodeller fra voksenlivet i form af idoler og stjerner, som inspirerer børn og unge til, hvordan de kan spejle sig og positionere sig. Reality-serier som Paradise Hotel m.fl. og en lang række musikvideoer er populære daglige samtale-emner blandt unge i skoler og institutioner, og har dermed indflydelse på børns og unges selvforståelser, andre unge, køn, sprog og handlinger, værdier, normer og etik.

I vores arbejde på skoler og fritidsinstitutioner møder vi en markant stigende bekymring hos fagvoksne for det sexmobnende sprog samt for nogle af de unges selvscensættelser og selvportrætter på nettet. Lærere og pædagoger er indimellem alvorligt bekymrede for de unges softporno billeder og konsekvenserne heraf for de unge. Også andre uploads af billeder bliver nævnt som et ret alvorligt problem. Det kan fx være fra festen i weekenden, hvor: *"Caroline blev skidefuld og faldt i søvn i sofaen, og Tobias og Jacob skubbede hendes bryster ud af bh'en og trak nederdelen op om taljen, hvorpå de tog billeder og lagde ud på fb med præsentationen "weekendens slut!"* (slut = luder / red.)

De seneste skud på stammen er "gossip sites/sladdersites" og "Nightclub Confessions". I Nightclub Confessions inviteres unge til at betro sig til et kamera på baren eller i klubben, hvor stilen er at drikke en hel del alkohol. Man opfordres til at betro sig i sin brandert til et kamera, og klippene vil derefter blive lagt på bl.a. facebook til stor underholdning for alle. Kun de mest pinlige og vanvittige optagelser offentliggøres. Mange vil sandsynligvis efterfølgende fortryde deres betroelser til den totale offentlighed, men de kan få svært ved at få dem fjernet fra nettet, da man skal nå det indenfor 48 timer, så fanger bordet. At videoptagelserne nemt får karakter af historier, der går langt under bæltstedet, viser erfaringer fra USA, hvor Nightclub Confessions allerede har kørt i lang tid. Men som Paradise Hotel tydeligt viser os er det netop formålet med konceptet, og det vækker interessen. Nogle kalder det drukpornografi.

"Sex er i ALLE musikvideoer i dag. Mænd med bare overkroppe, sixpack og store muskler, og piger med store patter, der shaker' røv op af mændene." (Dreng 15 år) Børn og unge i dag skal som den første

generation nogensinde forholde sig til store bryster i push-up bh'er og muskuløse sixpacks, mens de står og venter på bussen på vej til skole. Når de kommer hjem og tænder for PC'en for at spille WOW (World of Warcraft) eller tjekke deres facebook, kan skærmen fyldes med POP-UP vinduer med reklamebilleder fra pornoens verden og dating sites mm. Og når der skal ses lidt TV efter aftensmad og lektier, afslører MTV, Voice TV m.fl. vrikkende numser i perfekte størrelser, som gnider sig op af glinsende mandekroppe med bigsize muskler og sixpacks til takstfaste R&B rytmer. Den unge seer kan også se realitystjernerne dyrke sex i bl.a. Paradise Hotel, "Kongerne på Marienlyst" og senest Big Brother. Blade til unge drenge og piger ligger på mange teenageværrelser. De er fyldt godt op med smækre, unge, smukke kvinder med forsvindende lidt eller slet ingen tøjstykker på den velproportionerede krop i perfekte mål, der vel at mærke er præcist manipuleret af programmer som Photoshop. De ligger kælent henslængt eller poserende med struttrøv og spredte ben (Bladet "M" til drenge). Purunge, ultratynde piger poserer halvt eller helt påklædt, og formidler idealet om den perfekte ungpigekrop med seksuelle undertoner i blade som "Sirene" til piger.

At se på sex og seksuelle billeder kan således være både frivilligt og ufrivilligt, det sidste i form af fx pop-up vinduer. Ser vi på frivilligt valg af porno, ser de unge porno som aldrig før. Den seneste nordiske undersøgelse fra 2006¹ fortalte, at af 12-18-årige, ser 99 % af drengene porno og 86% af pigerne. Det sætter sine spor - både i sprog, i fokus på, hvad der er vigtigt og 'rigtigt' og opfattelsen af seksuelle normer. I denne seneste af vores undersøgelser "Når teens sexmobber" fortæller 7., 8. og 9. klasses elever om vigtigheden af at være opmærksom på, hvordan man ser ud, og hvilke signaler, man sender. Hvor forskellig grænsen er for, hvad man gør face to face, og hvad man kan på nettet. Hvor vigtigt det er, hvad andre synes. Hvor ked af det man bliver, når der kommer skarpe reaktioner fra skolekammerater, når en ensom pige, lægger et soft-porno foto ud af sig selv på profilen for at få opmærksomhed. Ligesom også drenge rammes, når de prikkes til med, at de ikke er rigtige drenge og mænd, men "fucking svans" og "homo".

Negative konsekvenser for homo-, bi- og transseksuelle

Det kan ikke undgå at sætte spor. Både blandt de heteroseksuelle unge indbyrdes, men også blandt de unge, der er bøsser og lesbiske, biseksuelle eller transseksuelle, og som rammes af den markante nedlæthed i retorikken, der dominerer i nogle arenaer. Hvor ord som bøsserøv, homo og svans udtrykkes dagligt som noget negativt, vil der være stor risiko for, at den nedlæthed, der er i udtrykket, vil ramme unge, som er homoseksuelle eller tumler med tanker om, om de er det. Signalet er tydeligt: Du er ikke okay, hvis du er bøsse. Det er ikke ok at være anderledes og træde ved siden af den heteroseksuelle norm.

Der har altid været forskelle i generationers sprog...

Modargumenter kan lyde: "Sådan taler de unge bare, det kan vi ikke gøre noget ved!" eller "Der har altid været forskelle på generationers sprog, og den unge generation har altid provokeret deres forældre og bedsteforældre!" Argumenterne er rimelige nok, når vi taler om generel ungdomskultur med bandeord og forstærkningsord mm. Eksempelvis er "Fuck!" blevet et hverdagsudtryk hos mange unge og deres forældre. Ord og begreber kan forandre betydning af tid og kulturelle strømninger, men alligevel vil vi hævde, at det gør noget ved en pige og hendes klasse at bruge udtryk som "slutty" og "luder" i hverdagens samtaler. Det gør noget ved en dreng og hans klasse, at ord som "fucking svans"

¹ Børn, unge og pornografi i Norden, 2006, Nordisk institut for kvinde og kønsforskning, Oslo

og "din bøsserøv" er hverdags-slang - også selvom det gøres for sjov og ledsages af kammeratlige dunk i ryggen, "no offence" attituder, og humoristiske smiley'er.

Når sex spiller så stor en rolle, uanset hvor du ser og bevæger dig hen, forstærker det de unges optagethed og prioritering. Når ungdommen sexualiseres i så stærk en grad, vil det også være her effekten er stor, når en gruppe presses ud i mobning.

Vores ærinde er derfor også at se sexmobbende sprog og handlinger i dette lys, og diskutere andre måder at være sammen på. Fremfor bare at ride med på en hypersexualiserende mediebølge og bruge hands off retorik på så vigtigt et livstema, der risikerer at skubbe unge ud over kanten i afmagt og ensomhed.

Sprog skaber stemninger

Den måde vi taler til, med og om hinanden skaber stemninger. Sproget skaber stemninger, og stemninger er et magtredskab og smitter af på kulturen i en klasse. Derfor har vi magten og ansvaret for at påvirke sproget, den virkelighed og de handlinger, som sproget skaber. Sagt med andre ord: Voksne har en vigtigt ansvar for at skabe rammer for sprog og handlinger, så de bliver fællesskabende og socialt elastiske - alle de steder, hvor vi færdes sammen med børn og unge - klassen, skolen, institutionen.

2. AMOK og sex-surveyens præmisser

I AMOK / Mobbeland.dk er vi teopraktikere. Vi arbejder løbende med at integrere ny teori og praksis og udvikle herpå. Det giver os en mulighed for at betragte vores oplevelser og erfaringer i lyset af refleksioner, som sker i dialog med børn, unge og voksne - og i dialog med forskere fra EXBUS på DPU og deres resultater.

Dette er en survey - en stikprøveundersøgelse. Undersøgelsen er foretaget på stikprøvebasis, og tendenserne i besvarelserne skal derfor opfattes som "spor", "tendenser" og "strømpile", som vi mener er vigtige at delagtiggøre andre interessenter i.

I AMOK / Mobbeland.dk finansierer vi selv vores undersøgelser, hvad der har sat en række betingelser for den rapport, du her læser. Vi fremsætter vores resultater velvidende, at dette ikke er en videnskabelig undersøgelse. Men vi mener, at de tendenser resultaterne peger på er 'spor' i børn og unges liv af så stor væsentlighed, at vi ønsker at formidle dem til skoler, institutioner, forældre - til alle der arbejder med børn og unge. Når vi har undersøgt, lyttet til og interviewet unge om disse spørgsmål er det en undersøgelse af, hvad der er på færde i den sociale dynamik i klassen i anerkendelse af de unges egne rapporteringer og fortællinger.

Her er tale om en pioner-undersøgelse. Vi kender ikke til andre undersøgelser om sexmobning i Danmark.² Vi løfter her i rapporten de spørgsmål frem, som vi har vurderet, er af størst interesse for alle der arbejder i dette felt, for at dele disse resultater, analysearbejdet og debatoplæggene med alle.

Unge er trætte af mediernes negative mytedannelser

Mange undersøgelser fremstår forenklet i medierne, og giver desværre dermed indtrykket af, at sandheden om de unge er entydig, på trods af, at undersøgelserne indeholder forbehold og nuanceringer. Et enkelt budskab kan nemt komme til at overtage hele billedet af undersøgelsens resultater med mange facetter, og kommer til at stemple en hel generation af unge. Væsentlige nuanceringer går ofte tabt og myteskabelsen og fordomme om de unge reaktiveres med stærke generaliseringer og brede penselstrøg. I vores antimobbearbejde på skoler og institutioner møder vi overvejende unge, som er sultne på meningsfuld læring og tilgængelige voksnes oprigtige interesse og nærvær. En hel del er med rette trætte af at blive stemplede som "generation fucked up", udpeget som "fordrukne tågehorn", der jager tomhedens reality stjernestatus og overfladiske værdier, som dropper ud af ungdomsuddannelserne, og ikke formår at klare livets udfordringer og slet ikke uden mors og fars kreditkort.

Ulykkelig afstand mellem generationerne

Konsekvenserne af denne unuancering kan være uheldssvangre. Vi oplever skader som fx myter og flertalsmisforståelser til følge, negative billeder af de unge, modreaktioner fra unge, som ikke vil

² Imidlertid findes der en interessant undersøgelse, som vi er stødt på undervejs: Center for Ungdomsforskning rapport fra 2010, der bevæger sig ind på sammenhængen mellem seksuelle erfaringer og mobning i sin afdækning af unges trivsel og mistrivsel i DK. Den arbejder ikke med fænomenet "sexmobning".

kategoriseres og stigmatiseres i en massebetegnelse. En konsekvens er også en ulykkeligt voksende afstand mellem generationerne.

Vi vil gøre vores bedste for at vores nuanceringer og perspektiveringer medtages i mediernes fortællinger og ikke dømmer sexmobning ind i ethvert rum, hvor børn og unge er. Nogle unge føler sig langt fra disse beskrivelser og ønsker ikke at blive slået i hartkorn med det hårde sprog og de, der sexmobber hinanden, og som provokeres af vores fortællinger og scenarier af sexmobning. Dem beder vi om at læse disse linier - gerne hele rapporten og spørge sig selv, om de måske kender nogle, som de kunne give en håndsrekning i sexmobbende situationer i skolen, blandt bekendte eller grupper på nettet, i fritidsaktiviteter eller andre arenaer, hvor de færdes.

3. Survey Materiale

Den survey, som rapporten her bygger på, er gennemført på følgende måde i perioden 2008-2010:

2008 - 2009

- 1) Spørgeskema-undersøgelser på seks skoler, omfattende 259 elever fordelt på 7., 8. og 9. klassetrin
- 2) Seks fokus-gruppe interview á ca 2 timers varighed
- 3) Fire seancer á ca. 1 1/2 times varighed, hvor AMOK konsulenten sidder og observerer en mindre gruppe på mellem 2-4 unge, hvor de unge er på facebook, datingsites, spillesites mm.
- 4) Cirka 150 timers research på nettet på sociale sites, Facebook, dating-sites, Arto, spillesites, porno-sites m.fl.

Fremgangsmåde ved spørgeskemaundersøgelsen:

Vi præsenterede begreberne mobning og sexmobning og drøftede det med klasserne i 30-45 minutter, inden eleverne skulle besvare spørgeskemaer. Formålet var at præcisere og sikre, at alle elever forstod begreberne og spørgsmålene. Vi bistod undervejs med svar på spørgsmål fra elever og lærere. Efter at eleverne havde udfyldt spørgeskemaer, samlede vi op med en kort afrunding.

2009-2010

- 1) Samtale-runder med klasser om fænomenet sexmobning
- 2) Individuelle elevsamtaler om deres oplevelser af mobning og sexmobning.
- 3) Samtaler med cirka 100 lærere/pædagoger om deres oplevelser af mobning og sexmobning, sexualiseret sprog og handlinger, der kan præge gruppens kultur og skabe eksklusionsangst
- 4) Henvendelser om mobning og sexmobning, som vi har fået tilladelse til at offentliggøre
- 5) Research på nettet på sociale sites, Facebook, dating-sites, Arto, spillesites, pornosites m.fl.

Ovennævnte samtaler er foregået i klasseværelser, på lærerværelser, på personalestuer, på skoler og institutioner. Nogle af samtalerne er foregået i forbindelse med foredrag og pædagogiske arrangementer, andre har været foranlediget af en aktuel problematik, som vi har fået tilladelse til at anvende, henvise til og offentliggøre i forbindelse med rapporten.

4. Kort opsummering af hovedresultaterne

Herunder er de vigtigste resultater fra vores survey. Tallene uddybes i rapporten og følges op med diskussioner og råd til at håndtere sexmobbende handlinger og sprog til fagvoksne i skoler og institutioner samt forældre.

7 ud af 10 unge har selv oplevet:

- at blive kaldt noget sexuel krænkende,
- at blive taget på bryster eller røv,
- at blive kommenteret negativt på krop, udseende eller tøj, - at nogle laver sexuel krænkende mimik eller fysiske attituder, - at blive udsat for seksuelle rygter.

Knap 7 ud af 10 elever rapporterer, at man kalder piger for bl.a. "kælling" og "luder" og "billig". (Udtryk mest rettet mod piger)

Knap 8 ud af 10 elever rapporterer, at man kalder drenge for bl.a. "Bøsse" og "Bøsserøv", "Homo" og "Svans". (Udtryk rettet mod drenge)

I 4 ud af 10 situationer, hvor man fx har kaldt hinanden for luder eller bøsse, oplever eleverne at det er for alvor, ubehageligt eller at blandet karakter. I 6 ud af 10 situationer oplever eleverne det som "for sjov".

Sexmobning rammer ikke alle klasser. Mange unge respekterer kompetent hinandens grænser.

Næsten 8 ud af 10 piger svarer, at de negative kommentarer og bagtalerier gør, at de får negative tanker om deres udseende og krop.

Lidt mere en 1 ud af 10 drenge svarer, at de negative kommentarer og bagtalerier gør, at de får negative tanker om deres udseende og krop.

Sexmobning foregår mest blandt skole- og klassekammerater:

30 % at de sexuel krænkende oplevelser, de har haft personligt eller rettet mod andre i skolen og på nettet, er sket med kammerater fra skolen. 20 % er sket med klassekammerater.

De unge søger ikke hjælp hos de voksne! knap 1 ud af 10 taler med deres forældre.

0-1 ud af 10 taler med deres lærere.

De unge: "Vi påvirkes mest til at være sexede og frække på nettet og TV" Mere end 3 ud af 10 af unge kunne tænke sig, at der var mindre fokus på at være sexet i medierne og skolen.

Mere end 3 ud af 10 er enige i, at der burde være mindre fokus på at være sexet

Lidt mere end 1 ud af 10 er uenig, at der skulle være mindre fokus på at være sexet (13%)

Næsten 4 ud af 10 synes "både og"

Flere elever forsvarede en kammerat – I 5 ud af 10 situationer har de unge forsvaret en mobbet kammerat

5. Cases med sexmobning

Disse eksempler beskriver, hvordan sexmobning forekommer og udtrykker sig både hos den udsatte og udøverne, i unges fysiske og digitale verden. Bemærk at flere af dem omfatter både face to face og digital mobning. Navnene er alle ændrede.

Christian var udsat for mobning i sin klasse. Efter en lejr tur havde flere elever kommenteret billederne med Christian på flg. måder: *"en fuckin pikslikker", "en svans, der sku nakkes" m.m.*
(Case 2010)

På en efterskole går 2 drenge ind på et pigeværelse om natten, og én af drengene lægger sin pik på en sovende piges ansigt. Et par andre drenge fotograferer og sender billedet til andres elevers mobiltelefoner. Eleverne taler om det næste dag. Der kommer flere holdninger til udtryk, men ingen synes, at de voksne skal involveres. Undtagen en pige, der rystes over, at ingen andre synes, det er *"særlig slemt"*. Pigen, som det er gået ud over, vil heller ikke involvere de voksne. I løbet af den efterfølgende uge sendes filmen rundt på skolen. Først derefter kommer det til lærerens og forældrenes kendskab. Skolen vælger at sende drengen hjem fra skole i nogle dage. Drengens far reagerer med vrede over, at hans dreng sendes hjem.
(Case 2010)

I 5. klasse skriver Amalie på sin fb profil: "mit største ønske er at blive populær." I 6. klasse har Amalie udviklet en større barm end de andre piger. Hun viser sin overkrop iført bh på webcam til Anders, som hun mener, er hendes kæreste.

Anders fortæller det til sine venner, og sladdereren går. Det gør tiden også.

I 7.klasse bliver Amalie omtalt som 'speciel', en der prøver at være 'bad girl'. På MSN chatter Amalie en dag med en dreng, de aftaler at vise sig nøgne for hinanden. Amalie tager bh'en af og viser sine bare bryster. Drengen tager et screendump og viser ingenting til Amalie, men sender billedet i omløb. De følgende dage fortæller mange elever Amalie, at de har set billedet - også de populære piger, som hun gerne vil være sammen med. Af frygt for deres dom går Amalie aldrig til en lærer eller til andre voksne. Nu bliver Amalie kaldt 'luder' og 'billig'.

I 8.klasse lægger Amalie pres på en veninde, der har kontakter til 9.klasse, for at komme med til 9.klassernes fest. Det lykkes og Amalie lægger i følge veninden an på flere af drengene og bliver 'venner' med dem. Det fører til at Amalie mister sin veninde. (Case 2011)

Alexander har taget nogle billeder sammen med én af sine venner og han har et foto, hvor han har en trukket en sølvæpels om halsen. Det får 6 drenge fra skolen til at skrive en lang række kommentarer, som strækker sig over flere dage. Her er et udpluk:

"B" "Ø" "S" "S" "E" "K" "A" "L" (red: skrevet som fem ironiske "synes godt om" kommentarer med et bogstav hver gang, så det fremstår meget markant) *"Tripper bare på dig!!!"*

"Har du læbestift på???"

"sker der faggot...?"

"Har du læbestift på?"

"Du er bare indbegrebet bøsserøv!!!"

“Også bare den måde han står på...haha :D!”

“Hold kæft hvor er du bare klam. For hver gang jeg ser på dig bliver du mere og mere svanset!!”

“vidste du var homo!!!”

Alexander forsvarer sig og forklarer billedet, men det skærper de andre heftige svar, og den fortsætter bl.a. med flg.:

“Hold nu kæft din abe. Faktum er vel, at du har lagt et billed op (som forhåbentlig er en parodi) så må du også forvente, at folk kommenterer på det.

“WOOOOW Taber”

(Case fra Facebook, 2010)

I en 9. Klasse. *En gruppe af drenge og piger taler højt om, hvad der er sket i weekenden. Resten af klassen står eller sidder rundt omkring i klasseværelset. Men man fornemmer, at alles opmærksomhed er rettet mod det, der foregår lige nu i gruppen. “Emma havde tungen langt nede i halsen på mindst 6 drenge i lørdags!” erklærede Alexandra med skinger stemme, mens hun vender det hvide ud af øjnene. “Aaaajj hvor klamt!”, svarer Marie. “Var der ikke noget med, at hun vist nok havde givet en fyr på 18 et blowjob for noget tid siden i en ordentlig brandert?”, fortsætter Marie. “Var det hende?”, spørger Frederik. Gruppen diskuterer lidt frem og tilbage, om det var Emma eller ej. Ingen ved det nøjagtigt. “Har I set hendes nye profilbillede?”, spørger Patrick, som står lidt udenfor gruppen. Alles øjne retter sig mod Patrick. “hun ser rigtig billig ud, med patterne push up’et i hod’et på folk – virkelige billigt!”. “Årrhh det lyder herrenice!, let’s se”, siger Oliver og hiver sin nye Iphone op af lommen for at gå på Facebook. “Aaiiiii – hvor for meget”, hviner flere, da de ser billedet. “Hun ligner én, der siger yes til et ‘booty call’. Skal vi ikke skrive en kommentar”, siger én, og pludselig står hele klassen bøjet i flere lag over Oliver’s Iphone og forslår, hvad der skal skrives. Oliver læser højt, mens han skriver: “Nice patter EM’, gir du et blowjob? Nej alligevel ikk, der har jo været nogen før mig sååå...” Alle brøler af grin!...eller...sådan lyder det i hvert fald...Ingen tør sige noget. Men der er med sikkerhed flere i den her klasse, der ikke synes, at det, der sker her, er ok!*

(Case, 2009)

Jacob *har lagt nogle billeder ud af sin veltrænede sixpack. Det har provokeret en mængde drenge, både fra omgangskredsen, men også ukendte fra nettet. En meget lang streng af ubehagelig kommentarer som bøsse, homo, svans, trækkerdreng, fylder godt op på hans profil, og flere går på, at han er til salg.*
(Case, 2007)

To piger, der går i to forskellige 8. Klasser, har fundert sammen og er blevet veninder. De er begyndt at gå med en del make up og ændret deres tøjstil. Samtidig er de blevet set med nogle nye venner uden for skolen. 4-5 drenge fra deres klasser er begyndt at bagtale dem i skolen, og en dag under et skænderi face to face, kalder én af drengene, én af pigerne for luder og billig. Nogle lærere blander sig forsøgsvis, men konflikten forbliver uløst, og det udvikler sig. Drengene laver mimik og attituder, når særlig én af pigerne går forbi på gangen, både fingerbevægelser og bollebevægelser bag hendes ryg. Det sker ikke bare en gang, men flere gange og gennem flere måneder. Det eskalerer i både skolen og på nettet, indtil det bliver opdaget af én af pigernes forældre, da pigen bryder sammen. (Case, 2010-2011)

Mia *har lagt nogle billeder ind på sin profil, som hun selv har taget. Det er billeder, der fremstiller, det vi I AMOK vil kalde soft porno attituder, dvs kropssprog eller attituder, som er inspireret fra pornoens*

verden, men i en mildere seksuel fremtoning. Signalet er imidlertid ikke til at tage fejl af. Ofte er de unge ikke klar over, hvordan det kan virke på andre, og kan blive forskrækkede over de voldsomme reaktioner fra andre unge. Imidlertid er skaden sket, og den unge kan være stempet. Casen her er imidlertid interessant og illustrativ set i mobbefagligt perspektiv, da vi fandt en del andre lignende billeder på andre profiler på bl.a. Facebook, men da de pågældende unge tydeligvis er en del af de populære grupperinger, er disse unge ikke i samme grad udsat. Der er overvejende positive kommentarer. Pointen er, at 2 unge kan gøre nøjagtig det samme, have stort set identiske profilbilleder, men reaktionerne er vidt forskellige, henholdsvis positive og negative, da den ene er inde i varmen, og den anden er dømt ude.

På ét af billederne viser Mia sig med bare skuldre, og man aner lige en lidt mørk linie, hvor den ene brystvorte er. På et andet billede ligger Mia med trutmund på sin seng med en lille top og trusser. Hendes mobil ligger ved siden af sig, og hun ser op med et udfordrende blik. At Mia har lagt "slutty" billeder ud er rygtedes, og rigtig mange har været inde at kommentere. Flere piger føler sig voldsomt provokerede, og skriver luder med klamme patter mm, og mange erklærer sig enige og bakker op med endnu flere kommentarer, som antyder at Mia har været i seng med rigtig mange. Flere drenge bakker op om, at hun er billig, og nogle spørger hvor meget hun tar'. Men også en hel del drenge har kommenteret med "liker" og "ku godt" og skriver "nice patter", og lægger op til at hun viser mere. Flere af kommentarerne synes ironiske, og efter at have gennemlæst alle kommentarer, hersker der ingen tvivl om, at Mia er dømt ude som billig luder i alle betydningsfulde arenaer. Ikke een har været inde og dæmme op for denne negative bølge, forsøgt at forsvare Mia eller opfordret til god stil. (Cases, ARTO 2008, Facebook 2011)

Line har fået hacket sin profil. Det viser sig senere at være nogle piger fra klassen og parallelklassen. De har overtaget profilen og skrevet, at Line er pisseliderlig, at hun er med på ALT DET FRÆKKE og hendes mailadresse er skrevet ind som en invitation til, at man bare kan henvende sig for at få sex med Line. (Case, ARTO, 2008)

Hacking af profil med chikane til følge – nogle har døbt det "facerape" (red.: facebookvoldtægt, som på almindeligt dansk betyder "overgreb på facebook/nettet", ved at én eller flere har overtaget ens profil ved at ændre kodeordet, og ændret på profilen, så den fremstår negativt eller opsigtsvækkende overfor vennerne) Nogle er mere uskyldige og bærer præg af drillerier, mens andre er betydeligt grovere.

Følgende situation er ikke altid en del af et mobbemønster. Mange elever kender til det og vi har eksempler på dette fra mellemtrinnet til ind i gymnasiet.

En elev har været inde på sin profil og glemt at logge af. De efterfølgende elever opdager den tilgængelige profil, går ind og skriver til alle vennerne på profilen med en mængde negative kommentarer herunder seksuelt nedladende ting. Slutteligt laver de profilen om, ændrer koden, så ejeren af profilen ikke længere kan komme ind på sin profil. Og heller ikke afværge eller reparere på den skade, der er sket med reaktioner fra vennerne, der er blevet svinet til. Her der det ikke ualmindeligt at bruge "luder- og bøsserøvsretorikken".

We all love gossip...

Et forholdsvis nyt fænomen i Danmark er opblomstringen af sladder sites på bl.a. Facebook. Gossip-sites har været kendt og berygtet i USA i årevis. Her fortæller unge til sladdersitets venner om sladder,

rygter, bagtalerier mm. Om hvem der har lavet hvad, med hvem, hvornår. Bemærkelsesværdigt mange historier går på andre unges identitet og seksualitet. De personer, der sladres om er angivet med yderst detaljerede information såsom det fulde navn, samt hvilken skole hun eller han går på, samt hvor og hvornår vedkommende er blevet set gøre noget, der skulle omtales på sladdersitet. I det følgende er navne og skole slettet.

- "XXX (pige) har nu gang i en ny dreng. En af XXX's (dreng) bedste venner, nemlig XXX (anden dreng). De har noget kørende, og det siges at de blev spottet af en masse mennesker i at stå at snave i Kongens Have. Jeg ved godt at man siger man skal nyde sin ungdom, men synes du ikke at det er lidt for meget XXX (førstnævnte pige)?"

- "...der er så mange rygter om, at XXX (Pige) er meget nem at komme i bukserne på, måske skulle du tænke lidt på dit ry XXX" Kilde: Sladder gruppe på facebook maj-juni 2010

- "XXX (dreng) har kneppet med XXX (pige) Valentine Day, hu vil gerne gøre det igen!:-)
Jeg ved ikke om XXX vil...men han har da også haft gang i XXX (anden pige), rygter siger at han KUN var sammen med hende for at tage hendes møddom. Sminkedukker har altså ogs..."

Kilde: Sladder gruppe på facebook maj-juni 2010

6. Hvad er mobning og sexmobning?

Siden AMOK blev født i 2004, har vi arbejdet intenst for at udbrede udtrykket: "Mobning skyldes ikke onde børn - mobning skyldes onde mønstre". Det har vundet stor udbredelse, både hos organisationer, som arbejder med mobning, men også på rigtig mange skoler og institutioner, som i dag anvender præcis dette "mantra" i handleplaner og politikker.

I 2006 lavede AMOK, som de første i Danmark en survey om digital mobning "Chat, chikane og mobning blandt børn og unge". Den vakte en del opsigt, da respondenterne her fortalte, at 4 ud af 10 havde været udsat for negative oplevelser på nettet. Vores budskab var bl.a. at sætte børns og unges digitale liv på skoleskemaet og inspirere til samtaler i familierne om god stil på mobil og nettet. Formålet var at dæmme op for nultolerance og sanktionstænkning overfor børns og unges sociale liv på nettet, og træde ind i et helt nyt spor, nemlig inspirere voksne til at være nysgerrige og medvidende deltagere i børns og unges online liv på mobilen og nettet, og begynde at undervise i digital etik.

Allerede dengang var vi optagede af spørgsmålet om, hvorvidt teenagere har en særlig måde at mobbe på i form af særlige ord og greb rettet mod en persons seksualitet, netop fordi den seksuelle bevidsthed folder sig mere ud i teenagealderen. Når vi er ude på skoler og institutioner, får vi betroet en række fortællinger, som vækker flere spørgsmål. Får mobning et mere sexuel udtryk, når børn bliver tweens og teenagere? Med denne survey: "Når teenagere sexmobber" forsøger vi at tage et spadestik dybere i det tema, som vores unge respondenter fra "chat, chikane og mobning" pegede på.

Seksualiteten er tæt knyttet til stabiliseringen af selvværdet og udviklingen af den voksne personlighed. Når de unge selv giver udtryk for, at udstødelse af sexuel karakter er særligt krænkende er det et væsentligt signal til os som fagvoksne og forældre.

Sexmobning handler bl.a. om at man rammer ind i sårbarheden omkring de unges spirende seksuelle bevidsthed. Sexmobning kan komme til udtryk på forskellige måder, fx at man bagtaler, spreder falske rygter og kører på en ekskæreste eller én man har set sig sur på, som man enten kender personligt fra det virkelige liv (IRL-In Real Life) eller fra nettet (URLUn Real life). Nogle af vores respondenter fortalte om rygter om ex-kærester såsom at han/hun er en dårlig kysser eller dårlig sex, eller opdigter falske rygter om, at man har været i seng sammen.

AMOK og mobbe-forståelsen

Vi opfatter mobning som en social dynamik. En klasse eller en gruppe, der kommer under pres pga samspillet mellem en række forhold, der har indflydelse på klassens trivsel og muligheder for at skabe inkluderende fællesskab. Fx kan en klasse opleve en række lærerskift eller sygemeldinger, som skaber alvorlig utryghed. Eller dårlig håndtering af klassesammenlægninger og lærerteam med ringe fællesskabende undervisning, kan ligeledes sætte klassen under pres, og skabe negative betingelser for fællesskab.

Et resultat er, at de mange kræfter, der har indflydelse på klassens fællesskab producerer foragt, moral-nedsmeltning, parallel-moral og eksklusion. Både lærernes ageren i klassen, skolens identitet og ledelse, klassens historik, forældrenes måde at være forældre på, livet på nettet og elevernes egne

personlige erfaringer og historie er således faktorer, der har afgørende betydning for klassens kultur og fællesskab.³

Med andre ord - et mønster i samspillet mellem gruppens enkelt-individer, der er selvforstærkende, et fællesskab præget af eksklusions-angst og af frygt. Behovet for at lindre på denne angst for at blive ekskluderet, hersker og får eleverne til at foragtproducere fremfor at værdighedsproducere, til at "løbe med"/ medløbe eller resignere med passivitet overfor krænkelserne. En stærk anspændthed og vogten på handlinger, mimik attituder, heftige replikker og angst kan præge hverdagen i klassen eller gruppen.

Det er et mønster, der besætter og indsnævrer den enkeltes handlemuligheder og selvforståelse. Og det er et mønster, medlemmerne gør meget for at tilpasse sig for ikke at falde igennem selv og havne i den position, der foragtproduceres på.⁴

Moralnedsmeltning

Angsten for eksklusion, for ikke at blive anerkendt som en del af gruppen, skaber udstødmønstre og sænker den sociale elasticitet betydeligt. Eleverne oplever, at de er nødt til at kæmpe for deres position i klassen ved at afvise, underkende og udskamme udvalgte - og mobningen er i gang. Mobningen skaber negative relationer i klasser præget af magtdemonstrationer, frygt eller resignation. Det bliver normalt og en del af hverdagen, at én eller flere i klassen bliver 'holdt udenfor' eller udsat for krænkelser og afvisning. Den impuls til at forsvare en anden eller stille spørgsmål ved verbale og fysiske angreb eller ignorering, som er iboende i eleverne, må vige for behovet for at være med i fællesskabet, uanset hvor negativt fællesskabet er. Det bliver en del af klassens fortælling om sig selv at: *"Ham er vi aldrig sammen med, det er han selv ude om."* Dette fænomen kalder vi moralnedsmeltning. Det kan ske også i en klasse, der i øvrigt trives, at der finder mobning sted. At der udvikler sig en parallel-moral, hvor det gode klasse-fællesskab simpelthen ikke inkluderer alle. *"Vi har det godt i vores klasse - ja, vi er ikke sammen med Pernille - hun er virkelig mærkelig"* Klassen finder forklaringer på, hvorfor enkelte elever er udenfor klassens fællesskab, at de falder udenfor 'empatisk relevans'. Mobningen er så at sige det "kit" der holder dele af klassen i et eksklusivt fællesskab, om end at alle i dette fællesskab også bærer frygten for at komme til at havne i den position, der mobbes på. Og denne frygt er en drivkraft for mobningen, og undertrykker "god stil".

Når humor bruges til latterliggørelse

Humor er et virkningsfuldt middel til at eks- eller inkludere. Når der bliver sagt: "Det er bare for sjov" bliver ansvaret for at føle sig stødt, såret, krænket lagt over på den samme person, der 'ikke kan tåle noget'. I bemærkningen ligger underforstået, at det er den forurettede, der har et problem! Latterliggørelsen bliver på den måde et våben, man ikke kan forsvare sig mod uden risiko for at diskvalificere sig selv.

Humoren bruges til at latterliggøre og når humoren har et sexuel indhold bliver den, det går ud over ramt dobbelt. Både ramt på sin identitet, tilstedeværelse, person - og diskvalificeret som samtale-partner - en, der ikke kan tåle noget.

Hvilke muligheder har man så, hvis man bliver ramt af latterliggørelse, satire, ironiske bemærkninger i denne kategori? - Man kan grine med, og underkende sig selv, man kan blive vred og aggressiv - en reaktion, der ofte også diskvalificerer og forstærker latteren, eller man kan prøve at holde fast i sig selv

³ Jvf Dorte Marie Søndergaard & Helle Rabøl Hansen, EXBUS/DPU, 2009. ⁴ Kilden til begreberne "foragtproduktion", "værdighedsproduktion" og "eksklusionsangst" er Dorte Marie Søndergaard, EXBUS/DPU, 2009

og 'gøre gengæld' / tage hævn, fordi det føles retfærdigt.⁴ Næst efter mobning og udelukkelse, frygter 71% af elever latterliggørelse.⁶

En classes alarmsignaler

En klasse kan have en række alarmsignaler på at være mobberamt. Et lille udpluk af signaler kan være flg.: Der kan være en permanent anspændt stemning, der på overfladen kan virke urolig, hvor de unge vogter udpræget på hinanden, udstiller hinanden, og der gøres hurtigt og kontant grin med det, man siger eller gør. De unge er på overarbejde og sender, modtager, fortolker og svarer hvert sekund på en mangfoldighed af øjekast, mimik, signaler på om man in- eller ekskluderes. Klassens selvforståelse og fortællinger om relationer til lærere og andre klasser kan også være indikator på klassens tilstand. Er der en udbredt opfattelse af at vi er skolens "hadeklasse", og "lærerne kan ikke lide os", er det en klasse under uværdigt pres. Det er en klasse der bør have særlig venlig opmærksomhed fra lærerteam og de øvrige lærere, for at trække presset fra elev-gruppen og give værdighed til klassen og dens individuelle elever.

Sexmobning i klassen

Når vi i dag sætter spot på sexmobning, skal det ses i samme lys. Der er rigtig meget på spil i en mobberamt klasse eller gruppe, og systematisk ekskluderende handlinger, reaktioner og sprog, er et udtryk for den sociale angst, der kan drive afsted med klassens medlemmer til skade for både individer og fællesskaber.

At en klasse er ramt af sexmobning viser sig på forskellige måder. Mobningen har mange udtryk. Ord, attituder, mimik, tegn, fysiske handlinger - med en sexuel form, et sexuel indhold rettet mod en anden eller en andens seksualitet, som en del af en udstødende social dynamik og/eller et mobbemønster. Sexmobbende sprog og handlinger finder sted i et klassefællesskab, hvor der finder mobning sted, eller elevernes samspil har mobbende karakter.

Sex-mobning kan som anden mobning være aktivt udstødende eller en mere implicit/inddirekte del af positioneringen i gruppen. Det foregår i det fysiske såvel som det digitale rum, og i et socialt rum som det enkelte individ ikke umiddelbart kan forlade, hverken den mobberamte, de aktive udøvere eller andre. Det sociale rum er fx en skoleklasse, eller et digitalt fællesskab, som barnet /den unge har en overbevisning og forventning og ikke mindst en længsel efter at tilhøre.

Sexmobning rammer ikke alle klasser

Det er vigtigt at understrege, at sexmobning IKKE rammer alle klasser. Mange børn og unge respekterer kompetent hinandens grænser. Men i nogle klasser og grupper sker det alligevel, at sexmobning får lov til at folde sig ud. I nogle klasser melder de klart ud, at "luder og bøsse og sådan nogle ord, bruger vi slet ikke!" Det kunne vi aldrig finde på, erklærer eleverne med forargelsen malet i ansigterne.

Træder vi ind i parallelklassen, kan det forholde sig helt anderledes. Her genkendes sproget, og der kommer konkrete eksempler på bordet. Her identificerer vi både de seksuelle grænseoverskridende sproghandlinger og fysiske handlinger – når det, der foregår, bliver ment for alvor og i tonefald og

⁴ Dorte Marie Søndergaard (2009) 6 Dorte Marie Søndergaard, Exbus "Vestegnsundersøgelsen" - resultat præsenteret på 50 skoler knækker mobbekurven seminar 1.11.11

kropssprog primært rettes negativt mod udvalgte elever. Det kan være elever, der står socialt perifert og vakler i klassens udkant.

”Slutty tøs” og ”klamme svans” kan bruges både in- og ekskluderende

Omvendt kan udtryk som fx ”slutty tøs” og ”klamme svans” siges med den tilpassede tone, der er forbeholdt dem, der er inde i varmen permanent eller periodisk. De, der VED, hvordan det sendes af sted, og hvordan det modtages. Koder der er udviklet til at bekræfte tilhørsforholdet, og som ofte ledsages af indforståede attituder og evt. fysiske greb. Og her lyder det fra gruppens medlemmer, at det jo bare er for sjov, det er ikke ondt ment, men en velkendt jargon i måden at være sammen på. Hvis en person *udenfor* denne anerkendte gruppe benytter sig af samme insider koder overfor gruppens medlemmer, kan det være skæbnesvangert og udløse ubehagelige og yderligere ekskluderende konsekvenser for den udsatte. Så opfattes det som grænseoverskridende og bestemt ikke ”bare for sjov!”

I en situation med sexmobning i en klasse, kan der være mange grin og sjove kommentarer fra mange i klassen, som giver indtryk af, at det, der sker, bare er for sjov. Men præcis her ser det ud til, at vi bevæger os ind i den berømte gråzone. For netop her kan der være flere elever som på trods af, at de griner med, og signalerer at alt er ok, alligevel, bag den muntre facade bestemt ikke er glade for den kommunikationskultur, der hersker, og godt kunne tænke sig, at det var anderledes. Men de griner med eller tier for ikke selv at blive udsat for sexmobning. De er alle ramt af frygten for, at det kommer til at gå ud over dem selv. Hvis man vil have brudt denne grundfrygt i mobberamte klasser, kræver det, at der er troværdige voksne, som går ind i problematikken, og som de unge tør betro sig til med deres længsel efter tryghed og tillid i deres klasse.

Et andet scenarie kan være elever, som forsøger at kæmpe sig ud af en perifer eller lavstatus rolle for at blive en accepteret og anerkendt del af fællesskabet. Det kan ske ved at tage initiativ til at sexmobbe en helt tredje person, for dermed at få attraktive potentielle venners applaus. Samme person kan underkende sine egne erfaringer om god stil og betaler prisen ved at tilsidesætte egen etik og moral for en plads i fællesskabet. Den unge overtager den seksualiserede kultur og den adfærd den indebærer, som en adgangsbillet til fællesskabet.

I en klasse med sexmobbende handlinger kan situationen være sådan, at børn og unge kan gå hjem fra skole efter en dag, hvor kammeraternes ord og handlinger har ramt en direkte eller inddirekte, men man har resigneret overfor det med et grin eller passivitet og ikke fået sagt fra. Her kan både direkte krænkelser og misforståelser få lov til at folde sig ud uden at nogen sætter foden på bremsen. Risikoen ved at opponere og dermed selv at blive udsat, bliver vurderet som alt for stor.

En 15 årig pige fortæller om, hvad hun oplever som konsekvenserne af den hårde seksualiserede tone. Blandt pigerne i hendes klasse bruger de tit udtryk som luder, og betoner det på en lidt hård måde, som de selv mener er humoristisk. De skriver det også på hinandens borde, og siger udtryk som ”du er slutty skat” face to face eller skriver til hinanden på fb og kommenterer hinandens billeder på denne måde. Hun bruger udtrykket ”blandet”, når hun skal svare på, hvad det gør ved hende, og hvad hun mener, det gør ved klassen. For nogle gange er det sjovt – andre gange ikke. *”Det afhænger af, hvordan man har det den dag..om man orker stilen..”*

Pigen her fortæller også, at når hun bliver ked af det i klassen, er det svært at vise det til andre. *”Det går ikke i vores klasse!”*

Sociale seksuelle overdrivelser kan styre en klasse

Kulturen i nogle klasser kan tillige være heftigt seksuelt ladet, og her kan vi finde nogle markante flertalsmisforståelser eller det man også kan kalde ”sociale overdrivelser”⁵. Med andre ord kan der i en sådan klasse være forestillinger hos nogle om, at det er normalt, at man bruger krænkende seksualiseret sprog og handlinger. I nogle klasser finder vi sociale overdrivelser såsom, at det giver status at have sex i fx 6. kl. eller det er almindeligt at give blow job og booty calls – sidstnævnte er et fænomen, hvor fx en dreng ringer en pige op for at få sex. Her kan være et meget smalt billede af, hvordan piger og drenge skal og kan se ud, og i nogle klasser kan udtrykket være i stil med, hvad vi kalder for ”softporno attituder” - looks og attituder, som er inspireret og hentet ind fra pornoens verden.

Presser og krænker hinanden

I nogle af disse klasser kan eleverne presse hinanden til noget, de ikke har lyst til at gøre, og dermed regelmæssigt overskride hinandens grænser. For flere elever opstår en ubalance mellem optagetheden af, hvad de andre mon tænker og mener - og så kontakten med sig selv. En stor del af den unges fokus og energi bliver bundet til forestillingerne om de andres vurderinger fremfor til egne valg, følelser og værdier. Når man har forestillinger om andres handlinger og statuskrav, kan det således få betydning for, hvad man selv gør. Eleverne vil tilstræbe at efterleve den kultur og de handlinger, som de mener er statusgivende i denne klasse og på den måde reproducere den kultur, man oplever giver status. I en klasse, hvor status er lig med aktiv mobning kan der altså være elever, der direkte bekæmper indsatsen mod mobning - fordi den truer den statusgivende kultur i gruppen. Kulturen producerer en stil med hårde seksuelle ord med hårdt tonefald, handlinger i form af at tage seksuelt på hinandens kroppe eller tage på udvalgte elever for at afprøve eller direkte overskride grænser. Nogle reagerer i deres kamp for at være med i fællesskabet med at acceptere at blive taget i skridtet eller på brysterne, sparket i røven, eller udsat for seksuel hån, ”bolle hinanden” symbolsk op af kroppen, i ansigtet og bagfra.

Set i mobbefaglig terminologi er eksklusionsangsten⁸ i sådan en klasse meget stor, og børnenes evige frygt for, at mobningen rammer dem selv, får dem til at underbøje deres værdier, skyde deres etik og god stil til side for at være en del af det afgørende fællesskab med de afgørende jævnaldrende i klassen. Man kan rammes af samvittighedskvaler og en lille udpint stemme kan høres i nogle af dem om, at det ikke er i orden, men længslen efter at være en del af fællesskabet er for stor og derfor skubbes samvittigheden til side for at høre til⁹. Man efterlever og producerer det, der kræves, og reproducere kulturen i klassen ved ikke at stille spørgsmål eller fremsætte kritik. Stikker man for meget ud på den ene eller anden måde kan det nemlig koste i frikvarteret eller over længere tid, som periodisk eller permanent mobbeoffer.

Når mistilliden til de voksne er stor

Når man som voksen i sådan en gruppe nærmer sig emnet kan det, som tidligere beskrevet, blive bagatelliseret med ”Det er sgu da bare for sjov!” Også den, det er gået ud over kan komme med denne afvisning af de voksne. Det kan være den eneste måde den udsatte kan se, at han eller hun får en

⁵ Flemming Balvig, 2006 8 Mobning – sociale processer på afveje, 2009, Dorte Marie Søndergaard 9 ”longing for belonging”, Helle Rabøl Hansen, AMOK, 2008

smule status ved at vende sig mod den intervenerende voksne. Den udsatte kæmper sig til en part i fællesskabet, ved at acceptere ydmygelsen i positionen, som den der foragtproduceres på, og den der dermed lindrer de andres eksklusionsangst. Alternativet når den voksne blander sig er at nægte den voksne adgang. Man har forsvindende tillid til de voksne, og til at de voksnes indblanding kan skabe noget positivt. Så hellere afvise den voksne og benægte alvoren. I flere tilfælde kan voksne blive mødt med skepsis, man fornemmer en grundlæggende mistillid og forestilling om, at voksne er nogle, der skælder ud, straffer og ikke forstår os. Voksne er nogle man skal undgå.

Den voksne må bygge en tillidsbro til klassen og dens udsatte elever

Det er nødvendigt at møde de unge med en anden autoritetsstrategi end den traditionelle og disciplinære med straf og sanktioner, som den primære foranstaltning. En positivt anerkendende indstilling til de unge, og tydelighed med at vise og handle efter egne værdier er nødvendig i forsøget på at bygge en tillidsbro til klassen. At man som voksen viser, at man har lyst til at lære dem at kende, også de elever, som kan have meget afvisende adfærd overfor de voksne, møde alle ligeværdigt, undervise og inkludere alle, lytte til deres fortællinger om deres liv, oplevelser og deres tanker om det, der sker i skolen og i deres liv i øvrigt.

Indsats med lærerteamet, pædagogiske ressourcer og ledelsen ved roret Formålet med samarbejdet mellem lærere og de unge, er at der skal finde læring og erkendelse sted for alle parter. Det kræver noget andet end afvisninger og sanktioner. Det er ikke værdighedsproducerende for klassen med udmeldinger som: "Det vil vi ikke høre -", at smide en elev uden for døren eller sågar smide en elev hjem fra skolen. Det gøres derimod med viden om mobning og en reflekteret indsats rettet mod og med både klassen, forældre og skolen. Særlig det reflekterede antimobbearbejde i lærerteamet og med skolens pædagogiske ressourcer og ledelsen ved roret, har vist sig succesfuldt i mobberamte klasser. Gerne også med inddragelse og brobygning til de øvrige institutioner, som børnene og de unge færdes i dagligt såsom SFO, klubber, fritidsliv mm. Se kapitlet om "Anbefalinger til fagvoksne".

7. Antagelser og hypoteser til grund for survey'en

a) Modenhed og medier

At være "lækker", "fræk", "hot" giver en vis status. Men der er også forskellige grænser afhængigt af alder og den klasse- eller gruppekultur, de unge er en del af, eller tilstræber at blive en del af. Hvor grænserne går kunne være interessant at se nærmere på. Denne norm er blevet en aggressiv og indflydelsesrig faktor i præteen- og teenagerens identitet. Det er en konsekvens af massemediernes og den kommercielt målrettede seksualisering af barn- og ungdommen via tv-programmer, livsstilsblade, mode, musikvideoer m.m. Et eksempel på dette er er Modemagasinet Vouge's seksualiserede billedserie med en kun 10-årig pige fra august 2011, som har vakt international debat.

Teenagere tvinges til at forholde sig til en mediegyrelse af deres seksualitet

De forskellige medier har forskellig indflydelse, men spiller generelt en vigtig rolle i børnenes og de unges liv. Den markant høje status som nogle seksuelle attituder og kropseksponeringer får i medierne, gør kroppen og kroppens udtryk til en væsentlig markør - et redskab for positionering og status i børne- og ungegrupper. Dermed er det også på disse statusgivende seksuelle markører, man kan ramme andre i grupper med høj eksklusionsangst, for selv at positionere sig. Som en konsekvens heraf kan seksualiseret mobning - sexmobning - folde sig ud.

Præteenagere og teenagere spejler sig i disse medier og tvinges til at forholde sig til en mediegyrelse af deres seksualitet, uanset barnets eller den unges individuelle modenhed. Afhængigt af alder og modenhed kan der være varierende uoverensstemmelse mellem massemediernes ydre krav og standarder for hvordan krop, ansigt og tøj skal se ud, og barnets eller den unges indre modenhed. Der er mange seksuelt ladede billeder, forestillinger og eksponeringer, som børn og unge forsøger at forholde sig til, selvom de ikke er tilsvarende langt i deres udvikling. Det kan være 9-10 års piger, der forsøger at fremstå seksuelt attraktive, hvor deres indre modenhed slet ikke er så langt.

Vigtigheden af voksnes opmærksomhed, nærvær og ansvarlige ledsagelse

Vi ser, at en del børn og unge forholder sig til de massive seksuelle medier umiddelbart uden synlige tegn på, at det påvirker dem negativt. Mange unge navigerer i dette seksuelle 'hav' og forholder sig til det på kompetente og konstruktive måder. Vi vil imidlertid understrege vigtigheden af voksnes opmærksomhed, nærvær og ansvarlige ledsagelse, da vi mener at det er afgørende for at børn og unge kan lære kompetente strategier til at håndtere dette fænomen. At seksualisere barndommen og ungdommen kan sætte andre spor også hos disse kompetente børn og unge, spor, der kan være svære at vurdere på nuværende tidspunkt, og derfor kræver vedholdende opmærksomhed.

b) At tilsidesætte egne værdier

Vi ved også, at der kan være så meget på spil i klassen og eksklusionsangsten så høj, at elever, der ellers er tolerante, omsorgsfulde og har inkluderende strategier, kan tilsidesætte disse, for at være en del af gruppen/klassen.

c) Udvikling af sexmobning er afhængig af den sociale dynamik

Hvordan den enkelte og klassen adopterer billederne i deres interne gruppekultur, selvforståelse, og individuelle udtryk afhænger af den sociale dynamik. Også graden af tilgængelige voksne, forældre og fagvoksne, og deres fordomsfri tilgang til de unge, har betydning. Da den seksualiserede kultur og de

varianter af normer og grænser, der følger med, har stærk betydning i disse grupper, kan den seksuelle identitet være et effektivt sted at ramme den enkelte i et udstødende og stigmatiserende positioneringsmønster. Dermed bliver sexmobning et relativt nyt fænomen og fagbegrebet sexmobning opstår.

d) Voksnes fravær og afstandstagen forstærker mobning

Forældres og fagvoksnes fravær, forargelse eller fordømmelse forstærker problemstillingen, og risikerer at skabe yderligere afstand og mindre tilgængelighed til den mobberamte klasse eller gruppe. Både forældre og fagvoksne kan savne redskaber og veje til at håndtere sexmobning.

e) Sexmobning har konsekvenser for gruppen og den enkeltes udvikling

I børne- og ungegrupper, hvor den sexualiserede kultur har fået lov til at folde sig ud kan der forekomme en højere hyppighed af børn, der presser andre, og børn der oplever sig presset til at indordne sig under og reproducere denne kultur. Dette kan få alvorlige konsekvenser for deres individuelle udvikling.

f) Den perfekte krop - det 'rigtige' liv

Når medierne, der fylder meget i børns liv massivt fremstiller billeder af en idealiseret og 'perfekt' krop og knytter det sammen med alt det, der har med unges drømme og håb for livet at gøre, bliver det nemt at slutte sig til, at de to ting hænger sammen. Den perfekte krop er også vejen til eller lig med det perfekte - det 'rigtige' liv.

Fanget i en klassekultur, hvor det giver høj status af have et perfekt udseende, bliver de unge sårbare for negative kommentarer om udseendet og kroppen. Det er effektivt stigmatiserende og udstødende at gøre kroppen til mål for mobbende adfærd i en klasse.

8. Resultater - uddybning og diskussion

Når teenagere sexmobber

I dette kapitel har vi udvalgt nogle spørgsmål fra surveyen, og diskuteret disse. Vores survey var oprindeligt designet til at opdatere vores egen mobbefaglighed, men efterspørgslen i fagkredse blandt skoler, institutioner og ungdomsuddannelser samt i forældre kredse, har som tidligere beskrevet, været så omfattende, at vi her deler de væsentligste resultater og folder dem ud i efterfølgende diskussioner.

Udtryk primært rettet mod piger

Survey spørgsmål:

Kalder I hinanden for følgende ting blandt venner og bekendte i klassen og skolen? (kryds gerne af flere steder)

Muligheder	luder	Bitch	so	ho	billig	kælling	fed	andet
Hyppighed	55%	41%	41%	14%	33%	57%	48%	38%

“Nej, sådan taler vi ikke” – har 3 ud af 10 angivet som svar.

Knap 7 ud af 10 elever rapporterer, at man kalder piger for flg. i skolen:

Udtrykkene ”kælling” og ”luder” er mest benyttede, rapporterer mere end halvdelen af eleverne. Man kalder også hinanden for ”fed”, ”bitch”, ”So” og ”billig”. Ord som ”ho”, ”fisse” og ”møgsæk” bruges også, men ikke i samme grad.

3 ud af 10 unge rapporterer: ”Sådan taler vi ikke i vores klasse”

Som det tredje mest anvendte er ordet ’fed’. Det fortæller om et stærkt fokus på kroppen og om normer, præget af medier og modens idealiserede tynde krop. Særligt sammenstillet med fokusgruppens melding om, at det opleves, som noget af det værste at blive kaldt ’tyk’. Man kan også bruge andre udtryk som ho, fisse, møgsæk mm.

Derudover udvikler sproget sig konstant – 25 % af pigerne og 14% af drengene rapporterer, at de bruger andre ord end de foreslåede.

I undersøgelsen har vi spurgt til brug af og omfanget af anvendelsen af seksuelle udtryk. Vi valgte, at spørge til de udtryk, som vi på det tidspunkt erfarede, var meget udbredte, og som var en del af de historier, vi fik fortalt i forskellige interventions- og rådgivningsopgaver.

Udtryk rettet mod drenge

Survey spørgsmål:

Kalder I hinanden for følgende ting blandt venner og bekendte i klassen og skolen? (kryds gerne af flere steder)

Muligheder	svans	bøsse(røv)	homo	lille pik	jeg knepper din mor	du får så meget røv	andet (spasser m.m.)
Hyppighed	43%	66%	49%	21%	37%	20%	18%

“Nej, sådan taler vi ikke” – har 2 ud af 10 angivet som svar.

Knap 8 ud af 10 elever rapporterer, at man kalder drenge for følgende:

“Bøsse” og “bøsserøv” ligger på førstepladsen, og bruges i de klasser vi har besøgt. “Homo”, “svans” og “jeg knepper din mor” er heller ikke usædvanligt at bruge. Andre udtryk som “du får så meget røv”, “taber”, “spasser”, “røvhul” og “nope” nævnes også som udtryk i klassen.

2 ud af 10 rapporterer: “sådan taler vi ikke i vores klasse.”

For drengene er de mest anvendte udtryk alle ord, der skaber usikkerhed om den seksuelle orientering. Det er tankevækkende at homosexualitet i den grad bliver brugt som udstødelse og sexuel nedsettende og krænkende sprog - det kan ikke siges mere tydeligt, at den, det går ud over dømmes ude og “på det forkerte hold på enhver måde”. Her er tolerancen meget lav og drengene meget udsatte. Det er nærliggende at en så nedladende norm, der retter deres skyts mod unge der er homo-, bi- eller transseksuelle i en klasse, kan blive påvirket meget negativt, i en alder der i forvejen er overordentlig sårbar.

Diskussion af resultat:

Knap 7 ud af 10 elever rapporterer, at man kalder hinanden for bl.a. “kælling” og “luder” og “billig” (er udtryk mest rettet mod piger).

Knap 8 ud af 10 elever rapporterer, at man kalder hinanden for bl.a. “bøsse” og “bøsserøv”, “homo” og “svans” (er udtryk mest rettet mod drenge).

Det hårde seksuelle sprog kan blive en norm i klassen

Det hårde seksuelle sprog findes i nogle klasser, og kan blive så adopteret i hverdagssproget, at det opleves som “normalt” og “helt almindeligt”. Nogle elever, som bruger ovennævnte ord, fortæller at “det gør man bare”, men at de samtidig kan have det dårligt med det i visse situationer. Men hvis koden i klassen er sådan, ja så hopper man med på vognen for ikke at være “lavstatus” og “outsider”.

"Det værste for en dreng at blive kaldt er svans, bøsserøv, at ens pik er lille – når det altså ikke er for sjov!", fortæller dreng på 15.

"Det værste for en pige er, at man er en luder, er billig og er sammen med mange drenge. Men luder og bitch kan også være for sjov", fortæller pige på 15.

Pigerne fortæller, at der også blandt dem er forskel på konteksten - man kan godt kalde hinanden luder og bitch for sjov i en kreds af venner, men: "...kun hvis jeg er uvenner med én, kan jeg finde på at sige det for alvor. Det kommer an på ansigtsudtrykkene om, det er alvorligt ment." Både piger og drenge er enige om, at det under alle omstændigheder er mere alvorligt at blive kaldt "billig" og "luder" end "bøsserøv". Det kan bl.a. forklares med, at "bøsserøv" oftere bruges mellem drenge i en for sjov tone end udtrykkene "billig" og "luder". Det tyder på, at de unge ikke så ofte bruger udtrykket "billig" for sjov. Når man er "billig" og udtrykket "luder" bruges for alvor, rettes det mod en pige, som man synes er gået over grænsen for normen for, hvad der accepteres i gruppen. En pige kan hurtigt dømmes "billig", hvis hun har kysset med for mange til festen i lørdags, vist for meget kavalérgang på sine billeder på facebook eller ladet en dreng tage på sig, som er kendt for at være sammen med mange "billige" piger...

"Billig" og "luder" – Lavstatus?

Der er en hårfin balance for pigerne i fokusgruppen mellem at se "fræk" ud - på den attraktive måde, og så at overskride grænsen til "at være billig". Det er vigtigt at kende den balance understreger pigerne. At se fræk ud, betyder at se "godt ud", at "have en go' røv"...og der bliver tænkt meget over, hvordan andre vurderer ens udseende.

"Man tænker over hvad de andre tænker – hvordan vil reaktionen være på det her tøj, hvis jeg tager det her på, er det lidt for nedringet, vil de tænke jeg er billig..?"

For drengenes vedkommende handler det om at være lækker. For både piger og drenge fylder det rigtig meget at sende seksuelle signaler gennem påklædningen.

Udtryk som "Billig og luder" kan også bruges for sjov, men her tager samtalerne en mere konkret alvorlig drejning over i, at det er piger, der er mere "make-uped" og "pudder-dukke" eller "sminkedukke", som klæder sig billigt og "snaver" (kysser med tungen) med mange drenge på en aften. Her flettes flere faktorer sammen, som dermed tilsammen gør pigen "billig" eller "luderagtig". Men det sidstnævnte, at en pige kysser med mange, ser imidlertid ud til at være mere udbredt, og er ikke altid ensbetydende med, at hun dømmes "billig". Det afhænger af flere andre faktorer.

De unge i fokusgrupperne havde følgende beretninger om, hvad det vil sige at være såkaldt: "billig" og "luderagtig": *"Pigerne er alt for afklædte, gør måske for meget ud af sig selv - make up og hår, viser det hele, man nærmest er indbydende, easy to get, man behøves ikke at gå i seng med drenge, men se sådan ud – det er nok! De ligner én vil have noget nu, lige nu!" "Det er vel ikke sådan én som drengen vil gifte sig med, eller vil være vild med i sin ungdom, afklædt luder-outfit, nederdel som kun dækker røven, lille bitte top, alt for høje hæle, billig i 9. Hvis man hver weekend er sammen med en ny dreng, og ligger med en ny dreng".*

Drenge der scorer mange piger opnår højstatus som "player"

Hvis en dreng er sammen med mange piger, bliver han set på i et helt andet lys. Så er han en "player", men bliver ikke nødvendigvis set ned på af den grund – tværtimod, fortæller vores respondenter. Om

han er populær i pigernes øjne blev en gruppe af piger enige om at " det kommer også an på, om han er lækker..."

Men det er langt oftere, at drenge, der er sammen med mange piger, får en vis status blandt både piger og drenge. Udtrykket "player" blev brugt om drenge, der scorer mange piger, men det ser også ud til at blive vurderet, *hvilke* piger, han er sammen med.

Også her er der tale om en balancering - for det kan give en vis status at have været sammen med mange piger - eller at der er historier om, at man har været det. Drengene kan være seje, charmerende - og have høj status i pige-grupperne. Men det kommer altså an på, hvilke pige-grupper, og hvilke piger man bliver knyttet sammen med i gruppens fortællinger.

Drenge kan således være seje og få anerkendelse for at kunne score mange piger og opnå høj status som "player" på dette. Men det er ikke fuldstændigt entydigt i alle grupper. En af vores fokusgrupper diskuterede, at en dreng kan risikere at blive set ned på af piger, hvis han er for fuld, for uhæmmet og gør for grænseoverskridende ting – så nytter det ikke, at han er lækker og går sammen med "de lækre fyre".

Pigerne kan godt kysse flere til en fest, og stadig have æren i behold Der er flere nuanceringer, og der ser ud til at ske små bevægelser og forandringer i relationerne mellem kønnene. I fokusgruppediskussionerne fik vi uddybninger. Pigerne kan godt kysse flere til en fest, og stadig have æren i behold. Det afhænger af flere parametre, herunder typer af vennegrupper, tøjstil, øvrige rygter om fyre og evt. Kærester, hendes fb profil med billeder, baggrund, venner m.m. Men når det så er sagt, hører vi også, at pigerne i denne survey fortæller, at piger hurtigere dømmes "billige" af begge køn, og at det kan være pga. valg af make up, valg af tøj - et look som forbindes med, at hun ser "luderagtig" ud (udtryk fra fokusgrupper) - vel at mærke uden, at hun nødvendigvis har været sammen med nogen drenge.

Sminkedukker og popdrenge

Da vi startede undersøgelsen fandt vi en række negative indslag på bl.a. YouTube, hvor man uploader små filmsekvenser. Her fandt vi en mangfoldighed at indslag, som kaldte "poppigerne" for ludere og billige og "popdrene" for svanse, homoer og bøsser. Sminkedukker eller poppiger defineres som piger, der bruger meget foundation, pudder og andet makeup, skubber brysterne op med push-up og vælger små toppe og udringede bluser. De bliver som sagt ofte kategoriserede som "luderagtige" og "billige". Popdrene er tilsvarende præcist stilet med foundation, hårgele, udringede bluser mm. Disse unge drenge og piger har bl.a. det til fælles, at de regelmæssigt oplever at blive bagtalt i skolen og hånet for at se ud, som de gør, både på nettet og på gaden.

"Man beder selv om at blive kaldt for bøsserøv, svans og luder, når man ser sådan ud", er der nogle unge, der mener, og derfor gælder den samme respekt og grænser for almindelig omgang ikke disse unge, hverken face to face eller på nettet. Man tillader sig mere overfor de unge som i klassen eller i samfundet er kategoriseret som "svanse" og "ludere", og ulykkeligvis er det en gruppe, der forfølges og bl.a. hånes voldsomt på sites som YouTube, hvor de hænges ud med alskens ubehageligheder og trusler.

Det er jo bare for sjov!...eller...?

I surveyen vender de unge ofte tilbage til, at ordene mest bruges 'bare for sjov', men understreger samtidig, at det også handler om, hvilken relation, der er mellem afsender og modtager. Af deres svar fremgår det imidlertid også, at det til tider kan være svært at tyde, om det nu også var ment i sjov eller

ej. På den måde kan seksuelt krænkende ord, mimik, adfærd og attituder både være koder som bekræfter et fællesskab, men kan også benyttes som redskaber til udstødelse og chikane og ramme voldsomt i bestemte sammenhænge. Det, der siges i en gruppe af venner kan hurtigt kamme over og blive alvor.

Vi noterede, at begge køn i vores fokusgrupper mente, at tonen er hårdere blandt drenge.

Det er således både ordenes betydningsindhold, og den kontekst de optræder i, som værdilader dem i inkluderende eller ekskluderende grad eller i en gråzone, der hedder "blandet". Udtrykket "for sjov" ser også ud til at dække flere forståelser og kan ikke altid tages bogstaveligt. Det afhænger af hvad der er på spil. Man vil ikke tabe ansigt, og derfor "griner man nogle gange med..." – både den udsatte og andre deltagerpositioner – "...selv om man ikke synes det er sjovt."

"Luder, bøsserøv, bitch, "jeg knepper din mor", "Ku' godt..." er en del af den daglige omgangsform blandt nogle unge – ikke alle. Men hvor går grænsen mellem sjov og alvor? Som tidligere nævnt er vi meget bevidste om, at disse ord og begreber kan bruges på flere måder. Groft sagt på to: En 'for sjov' eller inkluderende betydning eller en nedsættende og ekskluderende betydning. Betydningen af ordene kan være flertydig, og kan således også anvendes til at markere et positivt tilhørsforhold mellem venner/veninder, som social kode. "Altså..." fortæller fokusgruppernes unge, "...Fuck dig din bøsserøv" kan ofte menes for sjov internt i en drenge gruppe, hvor man kender hinanden godt!"

Det er således både ordenes betydningsindhold, og den kontekst de optræder i, som værdilader dem i inkluderende eller ekskluderende grad eller i en gråzone der hedder "for sjov" eller "blandet".

I det efterfølgende spørgsmål bliver de unge spurgt om, hvordan de oplever brugen af disse udtryk på forskellige måder. Der bliver ikke her spurgt direkte i hvert tilfælde, om de valgte ord bliver brugt i en nedsættende og ekskluderende betydning, eller i en for sjov eller inkluderende betydning, men derimod generelt, hvor man kan anvende flere svarkategorier.

Survey spørgsmål:

Synes du det er:

- for sjov
- OK
- ubehageligt
- for alvor
- blandet
- andet

I fokusgrupperne fortolkes "blandet" som en mellemting mellem ubehageligt / for alvor og for sjov for parterne. Nogle unge supplerede med, at det kunne opleves som for sjov for nogle, mens det opleves som alvor for den, det går ud over. Det kan også opleves som for alvor for dem, der er solidariske med den, det går ud over. Flere af de unge bemærker desuden, at det kan være svært at se på folk, om det er for alvor, fordi mange griner med, selvom de måske dybest set ikke synes, det er sjovt.

Vi hører i langt de fleste tilfælde, at det forklares med "det er sgu da bare for sjov", men de unges egne rapporteringer giver et lidt mere nuanceret billede. De unge har kunnet sætte kryds flere steder, og det har givet følgende resultat:

I 4 ud af 10 situationer, hvor man fx har kaldt hinanden for luder eller bøsse, oplever eleverne, at det er "ubehageligt" og "for alvor" eller af "blandet karakter".

I 6 ud af 10 situationer oplever eleverne det som "for sjov" eller "ok".

I mere end 2 ud af 10 gange, hvor de unge kalder hinanden for disse ting, opfattes det som "ubehageligt" og "for alvor."

Diskussion af resultat:

Det gør noget ved én, når man gentagne gange får at vide, at man ligner en "homo" eller en "klam luder". Det rammer hårdt, når man får at vide at man har "grimme patter" og "en lille pik". Og hvor grænsen går for sjov og alvor kommer de unge også selv med bud på.

Betydningen skifter - 'indefra' og 'udefra' gruppen

Der er forskel på udtrykkenes alvor. Fokusgruppernes unge fortæller at "Fuck dig din bøsserøv" ofte er ment for sjov internt i en drengegruppe, hvor man kender hinanden godt. Det var både piger og drenge enige om, at sådan var det for drengene. "Det er ligesom at drille mig med min højde eller, at jeg er for tynd", fortæller en dreng.

Helt upåvirkede er de dog ikke - og det, der siges i en gruppe af venner kan hurtigt kamme over og blive alvor i en anden kontekst:

"Man kan godt mene noget negativt med det, når de har sagt det mange gange, man påvirkes af det, når man får det at vide gang på gang. Det er at svine til med det ord. Man kan tåle det 2 gange, men efter 3-4 gange kan man godt høre forskel på, om det er for sjov eller det er ment for at skade. Om det er ment ondt eller for sjov".

"Det rammer endnu mere, når det er en man kender, der siger det". Og samme dreng nævner, at det gælder særligt, hvis de andre overhører det.

To drenge fra samme drengegruppe, fortæller enstemmigt at "Det er bare noget vi siger til hinanden, selvom der er én af os, der er bøsse!...Neej, det er der ikke", hvorpå de begge griner. Herefter erklærer flere piger og drenge, at de ikke har noget imod bøsser. En erklærer: "Jeg har ikke noget imod hvis nogen er bøsse, det er sejt, når man tør sige det i stedet for at gå at gemme sig".

En homoseksuel ung dreng, der længe havde været åben omkring det, fortalte, at der på skolen florerede vildt mange bøssejokes, og han var træt og vred over, at de altid blev ledsaget med en henvendelse til ham efterfølgende fra én eller flere, som sagde "no offence". "De lader som om de ikke har noget imod bøsser, men den stil og bemærkning siger alt", fortæller han.

Sprog, sex og mobning

Mange voksne fortørnes, oplever sig stødt og krænkede af 'sproget', de diskuterer det med hinanden og er ofte enige om i hvertfald at reagere og markere med et: Sådan taler vi ikke her! Det er vigtigt at markere grænser, men der skal mere til. Voksnes afstandtagen og fordømmelse skaber - netop

afstand, og *kan give* de unge indtryk af, at voksne ikke kan eller vil forstå. For at sætte virkelig forandring i gang skal de voksne have *fat i sprogets funktion og betydning* - og det skal ske sammen med eleverne. Sproget er én af de vigtige nøgler til den dør, som relationerne, og de indbyrdes positioner i klassen bevæger sig igennem - derfor er det vigtigt at tage fat i.

Vi må under alle omstændigheder konstatere, at det er nødvendigt at være opmærksom, hvornår sproget er inkluderende, inviterende og åbent, og hvornår det bliver til udgrænsning, eksklusion og udsømmning. Hvornår betyder et ord, hvad? I hvilken kontekst fungerer det ekskluderende, og hvornår ikke. Hvad gør det ved os, og hvad kan vi gøre ved det sammen. Det skal vi drøfte sammen med de unge. Der findes sjældent entydige svar her, men drøftelserne fører os et sted hen og vejen dertil kan skærpe eftertænsksomhed og ny opmærksomhed både hos de voksne og de unge.

Fx kan begrebet "luder" således både bruges til at kommunikere positivt inkluderende mellem piger: "Du er vist en værre frækkert!" og sagt med den kærlige tone eller skrevet i en sjov chat eller kommentar. Omvendt kan det også bruges ubetinget negativt og ekskluderende som fx "Du er en fucking luder!", mens øjnene knibes sammen og stemmen er skarp og hård. Eller på mobil eller nettet - med en masse ubehagelige udråbstegn eller ubehagelige smileys, eller et sarkastisk ordvalg. Det kan ligge i gråzonen, hvor en pige kommenterer en piges foto på Facebook med et tilsyneladende kærligt ment "du er slutty, skat" + glad smiley, mens pigen, der har lagt billedet ud, opfatter det som ubehageligt og som negativ og total offentliggørelse til venner, bekendte og familie, at hun er luderagtig og billig. Denne type af forskellig forståelse er der en mangfoldighed af, og kan fungere som afsæt til debatter og guidelines, også til de situationer, hvor det er nemt at fare vild i stemninger og misforståelser.

Det er således mange elever, der giver til kende, at det ikke bare er for sjov. 2 ud af 10 gange, mener de unge, at udtryk som bl.a. "luder" eller "bøsse" menes for alvor, når de bliver brugt, og at det er direkte ubehageligt for de involverede. Det er nærliggende at tro, at de, der oplever det som "for alvor" og "ubehageligt", er de unge, der bliver kaldt disse ting direkte. Afsenderne kan også mene det for alvor, under dække af for sjov retorikken, dvs, at tonen bliver hårdere, mimikken tilspidses, og et ord der kan bruges inkluderende overfor udvalgte bliver brugt effektivt ekskluderende overfor andre.

Tal der kalder på, at vi tager de unge alvorligt og handler

Således kan afsender(e) mene det som ramme alvor og modtager opfatte det som ramme alvor. Afsender kan mene det for sjov og som underholdning, mens personen det rettes mod, kan opleve det som yderst ubehageligt, lige såvel som tilskuere kan opleve det som ubehageligt på den udsatte persons vegne, men samtidig også finde det underholdende. Der kan også være andre, end de direkte involverede, nemlig alle de andre, som også deltager i kraft af deres tilstedeværelse og er vidne til det, der sker. Det kan være tilskuere, som i deres frygt for, at det rammer netop dem selv, griner med for at vise, at man accepterer det, der sker, og ikke vil stikke ud fra "koderne", "normen" og "kulturen" i klassen. Prisen for at bryde med den sexmobbende norm kan, som nævnt tidligere, være pladsen i fællesskabet.

Mange elever siger fra

Når det så er sagt, er det vigtigt at understrege at vi også oplever mange unge, der vælger at sige fra og handle mod den mobbende og sexmobbende kultur. De gør så at sige deres mod større end deres frygt, og træder ind i spændingsfeltet og forsøger at mægle, dæmpe aggressionerne, forsvare den

mobbete eller i få tilfælde forsøger at involvere voksne, såsom fagvoksne eller forældre. De siger fra på forskellige måder face to face og på nettet og mobilen.

Længere fremme i denne fremlæggelse af resultaterne finder vi et nyt stort tal på elever, der forsvarer og siger fra overfor mobning, og det skal de krediteres oprigtigt for.

Positionerne og oplevelserne kan være mangfoldige, men budskabet er ikke til at tage fejl af, nemlig at i 4 ud af 10 situationer opleves det som ubehageligt eller for alvor – tal der skriger på, at vi tager de unge alvorligt her og handler reflekteret på dette.

Flere drenge synes det er "for sjov"

40% af respondenterne svarer således, at brugen af øgenavne ikke er for sjov. Opdelt i køn er der flere drenge end piger (67% drenge og 52% piger) der svarer, at det er 'for sjov' når ord som luder/bøsse m.fl. bliver brugt. Drengenes holdning til at bruge ordene lader altså umiddelbart til at være mere positiv end pigernes.

I det senere afsnit om konsekvenserne af at bruge af de nævnte ord og udtryk, ser vi af rapporteringerne, at drengene er lidt mere afvisende overfor, at det påvirker dem negativt at være udsat for negative udtryk og kommentarer.

Myten er modbevist: Det er ikke bare for sjov!

Som vi har gjort opmærksom på tidligere, kan også andre end de heteroseksuelle unge opleve de seksualiserede udtryk som en mavepuster. Unge, der er homoseksuelle, biseksuelle eller transseksuelle eller overvejer, om de er det, når ord som bøsse, svans, lebbe osv. svirrer nedladende gennem den luft alle indånder. For disse unge kan det opleves, som både som ramme alvor og ubehageligt med en homofobisk og nedladende tone, som handler om deres egen seksualitet, som er anderledes end den herskende heteroseksuelle norm. Vi mener, at myten om at det bare er for sjov er brudt her.

Vi mener, at sproget i gruppen er et tegn på normen og tolerance-graden, og sproget kan ikke tømmes for negativt betydningsindhold, selvom sprogets 'funktion' i den konkrete kontekst skal tages med ind i en vurdering af det. Her fortæller informanterne om en gruppekultur, der legitimerer anvendelsen af sexuel krænkende og nedsættende udtryk, der anvendes 'for sjov' - og altså er en accepteret del af dagligdagen.

Det peger på, at der er et stadigt behov for også at arbejde med sproget, med kommunikation, - hvad er det for historier, vi fortæller om os selv og hinanden, hvad er det vi hører og reagerer på, når vi blandt andet møder udtrykkene fra undersøgelsen.

Siden undersøgelsen blev gennemført er sproget - og særlig sproget på nettet, blevet en selvfølgelig del af debatten om antimobbe-strategier, net-etik m.m.

Sproglig bevidsthed og sproghandlinger tænkes konsekvent med i de fællesskabsstærkende og mobbeforebyggende forløb, vi arbejder med i AMOK/mobbeland.dk.

Hvem bestemmer om noget er sjovt / ikke sjovt, hvornår er noget sjov/ikke sjovt, hvordan kan man se på modtageren, at han/hun ikke synes, det er sjovt, hvad med når noget starter i sjov, men udvikler sig til alvor. Hvad gør sproget ved os, og den måde vi er sammen i hverdagen på? Alt sammen spørgsmål, der bør følges op på.

Grænsen mellem sjov og alvor

Vi har spurgt til, hvordan de unge selv opfatter, at 'grænsen er nået'. Hvordan erfarer man, hvor grænsen mellem sjov og alvor findes, og hvordan forstår man, at man er trådt over den? Vi kan se i de unges respons, at grænserne mellem deltagerne i gruppen er fleksible, at den enkelte indimellem giver køb på sine grænser, indordner sig, tilpasser sig - en social smidighed, der kan være nødvendig i gruppen, men som også kan give ridser i selvværdet og værdigheden.

"Vi er så heldige at gå i en klasse, hvor vi ved hinandens grænser" fortæller en pige. En anden pige fra samme klasse svarer: "Ved vi i virkeligheden det?" Hun fortalte, at mange i klassen indordner sig for at være med i gruppen, og tilsidesætter deres egne grænser. En dreng kommenterede, at han kendte til flere, der for at indordne sig, "slaver" for den populære person. Han kendte flere piger, der har ændret sig for at være med i fællesskabet. "De har tidligere været mere stille og rolige, og så er de blevet venner med de mest populære og så har de ændret sig. De gør mere ud af sig selv, svarer lidt mer' igen!"

At forstå grænserne mellem sjov og alvor handler også om, i hvor høj grad den enkelte optræder ærligt og autentisk. Det er svært. Her kan både de unge, der udøver sexmobning og anden mobning være uærlige og kapret af mobningens mekanismer, og i deres aktive udøvelse af mobning gøre 'vold på egne grænser' - ligesom de ofte overtræder andres. Vi har desværre ikke krydskørt svarene her fra henholdsvis mobbe-ofre og mobbe-udøvere. Men vi ved at for begge parter er det belastende at skulle overse og lade hånt om den umiddelbare følelse af krænkelser som opstår under mobning - også selvom det sexualiserede og mobbende sprog og handlingerne er blevet sløret af hverdagens normalitet.

Andre bud fra de unge på, hvordan man kan genkende en andens personlige grænse for, at noget er sårende eller krænkelende er følgende citater fra fokusgruppernes fortællinger:

"Når man kan SE, at den anden bliver ked af det".

"Det kommer an på om man kender personen. Men hvis man kender personen, ved man, hvornår den anden synes, det er sjovt."

"Man kan godt sige "Ej hvor er du dum" og så grine, hvis man har sagt noget skørt eller sjovt. Men hvis man siger kælling, Bitch el. bøsse er det ikke fair."

"Når det bliver voldeligt eller ubehageligt"

"Når det ikke er "for sjov"."

"Det er sjovt, når alle synes det er sjovt. Men når én siger stop, går grænsen der..."

"Man kan ikke altid vide, ligegyldig hvor meget man kender folk, om man overskrider andres grænser."

"Man fortæller hvad man bliver ked af."

"Hvis man bruger ordene og de andre reagerer negativt, så holder man op."

"Hvis man er vidne til det, man kan se på personen, at det ikke er sjov mere, Jeg fik ham til at holde op, da jeg oplevede det."

"Det er den person, man taler til, der "bestemmer" hvor grænsen går."

"Tyk - vil man ikke engang bruge for sjov.....!"

Sexmobning - elevers egne oplevelser i skolen

Survey spørgsmål:

Har du oplevet flg. i skolen indenfor de sidste 3 måneder?

(Du må gerne sætte flere krydser)

[Ovenstående fire spørgsmål har alle haft nedenstående svarmuligheder]

- at blive kommenteret negativt på din krop
- at blive kommenteret negativt på dit udseende
- at blive kommenteret negativt om dit tøj
- at blive bagtalt med din krop
- at blive bagtalt med dit tøj
- at blive kaldt noget seksuelt krænkende (luder, bøsse o.s.v.)
- at nogle laver negativ mimik eller attituder som er seksuelt krænkende
- at blive taget på bryster eller røv
- opfordret til noget seksuelt
- at blive udsat for seksuelle rygter
- ved ikke
- har ikke oplevet noget af dette
- andet. Hvad: *(skriv)*

Samme svarkategorier blev brugt til efterfølgende spørgsmål som:

Har du inden for de sidste 3 måneder været vidne til at ANDRE fra skolen er blevet udsat for følgende?

Har du inden for de sidste 3 måneder SELV oplevet flg. på nettet (chat eller gæstebøger) eller mobilen SMS

Har du inden for de sidste 3 måneder været vidne til at ANDRE er blevet udsat for flg. på nettet (chat eller gæstebøger) eller mobilen SMS

7 ud af 10 unge har haft en række oplevelser i skolen, lige fra at blive kaldt noget seksuelt krænkende, til at blive taget på bryster eller røv, udsat for seksuelt krænkende mimik eller attituder eller udsat for seksuelle rygter.

I skolen har mere end 5 ud af 10 af de unge oplevet at blive kommenteret negativt på sin krop, sit udseende eller sit tøj.

6 ud af 10 har oplevet at nogle fra skolen laver mimik eller fysiske attituder og bevægelser, som er seksuelt krænkende, at blive taget på bryster eller røv, og at blive udsat for seksuelle rygter.

3 ud af 10 elever har ikke selv oplevet noget af dette i skolen.

Diskussion af resultat:

Seksuel mimik og/eller attituder og fysiske bevægelser kan være seksuelle tungebevægelser, seksuelle håndtegn mm, fysiske bevægelser og greb af seksuel karakter, som alle giver signaler om den, der udsættes. Det kan opleves som seksuelt kænkende af den unge, der udsættes for det.

Seksuelle rygter kan fx være at blive udsat for, at nogle enten opdigter historier om noget seksuelt, afslører hemmeligheder eller fortæller sladder om noget seksuel karakter (fjer der bliver til høns) videre til offentliggørelse om vedkommende. I vores fokusgrupper og debatter i klasser, ser dette ud til at være særligt alvorligt og ubehageligt for den, der udsættes for seksuelle rygter. Det klæber til den udsatte og uanset om det er pure opspind kan rygten flyde i de forskellige sociale arenaer face to face og på nettet, og bliver regelmæssigt omtalt en kortere eller længere periode. Og i denne periode udstilles den unge.

Sladder, alliancer og mobning har en stor underholdningsværdi, og derfor er det vigtigt at håndtere rygter og sladderkulturen, som de unge også inspireres af via medierne, såsom realityserier som Paradise Hotel, Big Brother, Gossip Girl m.fl.

Piger er mest udsatte

Der er en lille overvægt af piger (44%), men drengene (35%) scorer også højt her. Det bør anspre forskere til at dykke dybere i denne tematik.

Hvor oplever de unge mest sexmobning?

Vores interesse og ambition med undersøgelsen har også været at spore, hvor den seksualiserede mobbende kultur kommer til udtryk – i face to face kontakten i skolen og/eller på Nettet, via chat og profiler og via mobilen?

Vi har lagt nettet og mobilen sammen i spørgsmålene, da vi ser det som digitale medier, der er ved at smelte sammen og går under fælles betegnelsen digital kommunikation. En af grundene til at spørge, hvor eleverne oplever sexmobbende sprog og handlinger, er bl.a. for at kunne målrette og tilrettelægge en strategisk indsats til skolen og de digitale medier.

Livet på nettet udvikler sig i sagens natur hele tiden og siden vi startede undersøgelsen, er bl.a. Facebooks popularitet og brug i Danmark stærkt intensiveret. De resultater, vi derfor fik i denne omgang, vil muligvis være noget anderledes, hvis vi igen stillede spørgsmålene om, hvorvidt de seksuelt krænkende oplevelser m.m. stammede fra skolen eller fra livet på nettet. Alligevel er tallene interessante, fordi de er med til at give et billede af omfanget og udviklingen af de negative og seksuelt krænkende erfaringer vores respondenter har - og dermed kaste lys over, om der er tale om en stærkere norm i skolen og/eller en stærkere norm i kommunikationen og livet på nettet.

De adspurgte unge i denne survey svarede, at de overvejende oplever en negativ og seksuelt krænkende tone/adfærd i face to face kontakten i skolesammenhænge frem for på nettet eller via mobilen.

70 % rapporterer, at de selv har været udsat for negative kommentarer på krop, udseende, tøj, kaldt noget seksuelt krænkende, taget på bryster og røv, udsat for seksuelt krænkende mimik, m.m. Altsammen i skolen - mens det på nettet/mobilen 'kun' er 38 %, der har oplevet selv at være udsat for tilsvarende. (at blive taget fysisk på, var dog udeladt som svarkategori på nettet/mobilen)

I fokusinterviewene fortæller de unge, at der er forskel på at få en negativ kommentar afhængig af, om det er i skolen eller på nettet. Forskellen er: *"Når man kalder hinanden det i klassen - er det internt [...] Når man skriver det på nettet, kan alle jo se det [...] Det er bare for sjov - på nettet ville det ikke være for sjov - fordi der kan alle se det."* Den offentlige udstillelse er medvirkende til en langt større sårbarhed og uvished i forhold til, hvem har læst / set det, hvorimod i skolen ved man i højere grad, hvem der er indblandet. De unge fra fokusinterviewet fortæller ligeledes, at de udmærket er klar over, at der er forskel på det, der foregår i skolen og det, der foregår på nettet. De fortæller, at man på nettet og på mobilen tillader langt mere, man leger i højere grad med identiteter. *"Dem på Arto - ser frække ud, for at være anderledes, end de er i virkeligheden - de har måske ikke så høj status i virkeligheden, så prøver de at få opmærksomhed på den måde"* (citat fra fokusinterview).

Selv udsat eller vidne?

Langt flere rapporterer, at have været *vidne* til sexmobning end de, der har været udsat - både i skolen og på nettet/mobilen.

87% rapporterer, at de har været *vidne* til, at andre er blevet udsat for negative kommentarer på krop, udseende, blevet kaldt noget seksuelt krænkende, bagtalt, udsat for mimik som var seksuelt krænkende m.m. Altsammen i skolen.

I samme position - som vidne til sexuel mobning er det 'kun' 45% der har været, når det er foregået på nettet/mobilen. Det kan også skyldes, at man ganske simpelt ikke befinder sig i det samme hverken sociale eller fysiske rum på nettet. Eller at "andre" også kan være personer, man kender på nettet, og derfor ikke vurderer i samme nære sociale perspektiv, som nogen man kender fra hverdagen i skolen.

De unge synes, der er mest sexmobning på nettet

Survey spørgsmål:

Hvor synes du, at der er mest sexmobning?

- skolen
- internettet / chat
- SMS
- MMS
- andre steder – hvilke:
- ved ikke

Diskussion af resultat:

Her peger resultatet i en anden retning end den, de unge har rapporteret som det sted, hvor de har oplevet mest sexmobning. De synes, der er mest sexmobning på nettet - over dobbelt så meget som i skolen. Og lægger man nettet og mobilen sammen bliver de digitale medier uden sammenligning den arena, hvor de unge synes der er mest sexmobning.

Der er således en tendens til i denne undersøgelse, at de unge oplever flest seksuelt krænkende handlinger og sprog i skolen - altså i den virkelige fysiske verden, men synes, at der er mest sexmobning på nettet.

Denne uoverensstemmelse mellem, hvad man konkret oplever - og hvad man synes - kan skyldes flere ting.

For det første, at de fysiske greb i sagens natur ikke er mulige i den digitale verden. Dog er det muligt at lave mimik og attituder på webcam. Eller krydre og forstærke sit budskab med en smiley, et ikon eller et billede, som har en sarkastisk eller utvetydig negativ betydning.

For det andet kan den position, man har i klassen OG i den sociale dynamik spille ind på vurderingen.

7 ud af 10 rapporterer at have været udsat for seksuelt krænkende og negativt sprog og handlinger, men alligevel er det 'kun' knap 2 ud af 10 (18%) af vores respondenter, der svarer, at de har været udsat for mobning!

For det tredje kan normalitetens røgslør have lagt sig over hverdagens seksuelt krænkende sprog, greb, attituder og andre handlinger, der ikke længere genkendes som mobning, af de udsatte. Når flere har krydset af i "ved ikke" kategorien, kan det være udtryk for at de er i tvivl, om de har oplevet det, vi har spurgt om. Det kan også være et udtryk for usikkerhed om, hvad der normalt og hvad der er grænseoverskridende adfærd.

Vi har desuden drøftet muligheden af, at nogle af vores respondenter har inddraget andre oplevelser, såsom realityserierne Paradise Hotel, Big Brother m.fl., som mange også ser på nettet, i deres rapportering af svar. I vores præsentationer af spørgeskemaet, har vi forsøgt at præcisere disse spørgsmål, men vi kan ikke udelukke, at det har været naturligt for flere unge, alligevel at tælle det med i deres rapporteringer.

Skolekammerater sexmobber mest

Survey spørgsmål:

Hvis du har haft seksuelt krænkende oplevelser rettet mod dig eller en anden, hvem har du haft disse negative oplevelser med:

- klassekammerater?
- andre kammerater fra skolen?
- venner udenfor skolen?
- bekendte/venner fra nettet?
- ekskæreste?
- ukendt(e) fra nettet?
- voksne fra nettet?
- andre – hvem?

- ved ikke

Diskussion af resultat:

Sexmobning foregår mest blandt skolekammerater

Respondenterne i denne survey rapporterer, at de seksuelt krænkende oplevelser, de har haft personligt eller rettet mod en anden, hovedsageligt er foregået blandt de nærmeste i skolen. 31% af sådanne oplevelser er sket med kammerater fra skolen, og 20 % med kammerater fra klassen.

Det bekræfter, at seksuelt krænkende oplevelser kan være en del af det sociale samspil i klassens dynamik. Det er altså i den daglige arena, hvor man er meget sammen, og hvor de unge har et formelt tilhørsforhold, at disse ting sker.

Det er altså først og fremmest *nogen man reelt kender*, som bliver ramt af sexmobning. Det kan være børn/unge, som har en udsat position i gruppen, hvorfor de er blevet 'legale' ofre for mobningen. Sexmobningen på nettet kan rette sig mod mere ukendte personer, måske følger man en opfordring fra kendte andre til at bidrage til sexmobning mod personer, man ikke kender. I så fald bliver mobningens drivende kræfter synlige, man deltager i mobning og sexmobning på nettet, fordi man er i færd med at positionere sig sammen med eller overfor kendte andre.

Forskellen er imidlertid ikke så stor. Næsten halvdelen af de unge svarer "ved ikke" til dette spørgsmål.

Tallene peger igen på, at sexmobning mestendels sker i skolen, hvor fagvoksne har mulighed for at være vidne til det eller have kontakt til elever og hele klasser, som er berørt af dette. Lærere og pædagoger har altså mulighed for at handle på det, hvor de primært berørte er, nemlig eleverne.

Kun 7 % mener, de har sexmobbet

Survey spørgsmål:

Har du inden for de sidste 3 mdr. været med til at sexmobbe andre på mobil, chat eller gæstebøger?

Til det svarer et relativt lavt antal ja - 7%, mens 83% svarer nej. Selv sammenlagt med de tvivlrådige "Ved ikke" - bliver tallet lavt - 16%, dvs 1-2 ud af 10 elever.

Diskussion af resultat:

Hvis vi forholder dette resultat til – "at 7 ud af 10 unge har haft en række oplevelser i skolen, bl.a. lige fra at blive kaldt noget seksuelt krænkende, til at blive taget på bryster eller røv, udsat for seksuelt krænkende mimik eller attituder eller udsat for seksuelle rygter, samt at 6 ud af 10 har oplevet, at det er nogle fra skolen laver mimik eller fysiske attituder og bevægelser, som er seksuelt krænkende, at blive taget på bryster eller røv, og at blive udsat for seksuelle rygter" – er det overraskende få, der mener, at de selv kan være sexmobbende. Et repræsentativt billede, der tegner

sig er, at det er få, der direkte sexmobber, mange der føler sig ramte af sexmobbende handlinger og sprog, men at alle er en del af kulturen, og indtager forskellige positioner herunder også tilskuere/vidner.

Her kan både opfattelsen af normalitet - holdningen som: "sådan gør alle" - "sådan snakker man på nettet" - være en årsag til den lave selvrapportering. Der kan være en distancering til det skete, der gør aktørerne 'blinde' for konsekvenserne af det sexualiserede sprog og af sexmobning på nettet.

Negative kommentarer, bagtalerier mm, giver negative tanker om egen krop

Her har vi spurgt ind til situationer, der går lidt dybere, hvor unge har oplevet sig presset, krænket med ord og fysiske greb, både face to face og på net og mobil. Vi har spurgt ind til konsekvenserne heraf i form af om det sætter negative spor på deres tanker om sig selv.

Survey spørgsmål:

Betyder negative kommentarer fra andre, at du får negative tanker om dit udseende og din krop?

I de unges rapporteringer i denne survey påvirker det pigerne betydeligt mere end drengene i negativ retning at være udsat for negative kommentarer.

Næsten 8 ud af 10 piger svarer, at de negative kommentarer og bagtalerier gør, at de får negative tanker om deres udseende og krop.

Lidt mere en 1 ud af 10 drenge svarer, at de negative kommentarer og bagtalerier, gør, at de får negative tanker om deres udseende og krop.

Diskussion af resultat:

Kønsspecifik sammenhæng mellem negative kommentarer og negative tanker om sig selv

Set i sammenhæng med, at 4 ud af 10 ikke oplever de valgte udtryk som "for sjov", men som alvorligt, ubehageligt eller blandet, fortæller de ramte således at de tager de ubehagelige kommentarer og bagtalerier fra andre unge, til sig, retter dem indad med selvkritik.

Dette resultat er værd at notere sig. Vi ved altså, at en overvejende del af de piger, der oplever at blive kritiseret negativt eller bagtalt rent faktisk bliver påvirket negativt. Det virker med andre ord - at udsætte andre for nedsættende bemærkninger om krop, tøj og udseende.

Nogle unge anvender begrebet: 'Killer-kommentarer', som afspejler den alvor, som den udsatte oplever dem som.

For drengenes vedkommende er det ikke helt så entydigt, men alligevel får vi at vide, at det påvirker nogle af dem. Til drengenes svar vil vi samtidig knytte nogle tankevækkende fortællinger fra fokusgruppernes om, at det er svært for drengene at erkende en udsat position og sårbarhed i det hele taget. Dette kunne være interessant at dykke yderligere ned i.

I vores fokusgrupper var de unge iøvrigt optagede af, at drenge gerne må have muskler og 'sixpack', mens pigerne skal være tynde, og der var fokus på at have en pæn røv og bryster (Udtrykket "patter" blev ofte benyttet). Drenge taler gerne positivt om deres krop, men pigerne ofte taler om deres krop i kritiske vendinger, og ofte bruger udtryk om at være "for tyk".

Bestemte positioner og oplevelse af negative kommentarer

En anden sammenhæng blev tydelig, da vi krydsede elevernes svar på, hvilken position, de selv mente at have spillet, når der var mobning - og deres svar på, om negative kommentarer kunne betyde, at man tænkte negativt om sig selv.

64% af de, der svarede at have været udsat for mobning oplevede at få negative tanker om sig selv ved at være udsat for negative kommentarer. Det samme gjaldt for 39% af dem, der kategoriserede sig selv som 'medløber' og 44% af de, der kategoriserede sig selv som passive tilskuere til mobning. 45% af de, der kategoriserede sig selv som 'forsvarer' oplever at negative kommentarer giver negative tanker om sig selv.

29% af de elever, der rapporterer at være mobbere, oplever denne sammenhæng.

Med andre ord påvirkes tæt på halvdelen af alle andre end mobberne negativt i deres selvopfattelse af negative kommentarer.

Vi har ikke spurgt uddybende i spørgeskemaet til ironi, sarkasme, gruppe-jargon, men kan blot konstatere, at det simpelthen ikke er godt for selvfølelsen at opholde sig et sted, hvor det negative kommentarer regelmæssigt eller ofte ryger gennem luften. Hverken for de mest udsatte eller for nogen andre.

Mediernes idealbilleder har stærk indflydelse på de unges selvforståelse Mediernes indflydelse er stærk, og at de sætter spor i de unges selvforståelse og idealbilleder, sprog og handlemåder er indiskutabelt. Flere unge erklærer uforbeholdent, at de påvirkes af de medier, de bruger. En elev i en 9.klasse fortalte: "Sproget og stilen i Paradise Hotel, påvirker os helt sikkert til at bagtale mere..og nogle af de udtryk findes jo også her på skolen. Mærkeligt nok, fordi de fleste tager jo vildt meget afstand til meget af det, ...men alligevel ser vi det jo!"

Det er velkendt, at de forholder sig til disse påvirkninger på forskellig vis afhængigt af de forudsætninger og betingelser de unge har i deres livssituation, herunder om der er voksne i deres liv, som vil tale med dem om de ting, de har på hjerte. Om der er lærere, der inddrager disse populære serier i deres undervisning, eller forældre der ser med for at ledsage deres unge.

I takt med, at der er et øget fokus på sex i TV, pige- og drengemagasiner, nem tilgang til diverse pornosites på nettet m.m. er vi optagede af, om det sætter sit aftryk på de unge mht kropsidealer og attituder.

"I en tidlig alder begynder man at tænke på det, for man ser det hele tiden på TV og andre steder. Det påvirker én meget." (Citat fra fokusgruppe, pige 8.kl)

Begge køn påvirkes med negative konsekvenser af mediernes iscenesættelse af børn og unge som sexobjekter. Tallene for pigernes vedkommende om konsekvenserne taler sit eget bekymrende sprog, som kræver reflekteret handling. Men vi mener, at der også er god grund til at sætte fokus på de sårbare drenge, som under pres udfordres også på den frække kode og tidligt skal fungere seksuelt aggressivt og positionere sig seksuelt. Denne antagelse underbygges af, at vi er blevet gjort bekendt med unge drenge i alderen 12-13 år, som er knækket sammen under dette pres af selvscensættelse af fræk, cool, sej, rå dreng. Bukket under i det spændingsforhold, der eksisterer mellem det indre barn og de eksterne forventninger, som ikke svarer til barnets modenhed.

Eye-candy og pornokrop?

Vi er opmærksomme på, at kønsroller og seksualitet er foranderlige størrelser. Når det er sagt, er det vigtigt for os at bringe sårbarhed og seksualitet på banen. I den nordiske forskning diskuterer man udvikling af en "pornokrop", hvor bl.a. brysternes størrelse og form standardiseres. Debatter raser regelmæssigt om fotomanipulation af diverse modeller og popstjerner. I en række lande debatterer man om at billedmanipulation skal markeres med en advarsel om hvilke ting, der er blevet airbrushet og manipuleret med.

Mange unge kvinder fortæller, at de er optagede af store bryster, at være tynd og en lille fast røv. Udseende er vigtigt – meget vigtigt.

Modeblade og andre magasiner målrettet unge er tætpakkede med billeder af modeller i de rette størrelser. De færreste unge tænker over at samtlige billeder er manipulerede med det resultat, at pigerne fremstår højere, tyndere, har fået fjernet hår og urenheder i huden, strækmærker og almindelig "uskønne" ting som rynker m.m. alt sammen med magic brush i Photoshop, Bryster er blevet gjort større eller mindre, hofter er manipulerede til rette størrelse, maver gjort flade osv.osv. Den perfekte model fremstår på billedet, men han eller hun findes slet ikke i virkeligheden. Det er en illusion. Men det tænker den unge der spejler sig i modellen ikke over – hun tænker, sådan ville jeg også gerne se ud.

Lolita effekten er et andet og vigtigt emne til debat. Også i danske magasiner kan man regelmæssigt se purunge piger posere og reklamere for diverse undertøj og andre produkter. Pigerne kan sagtens være 14-15 år. Det handler om objektgørelsen af den begyndende kønnede jomfruelig pigekrop, som bevidst seksualiseres af medierne.

Det skal ikke overlades til kommercielle medier at undervise børn og unge i sex. Skolen og forældre skal have bedre redskaber til at tale med deres unge om sex.

I Danmark har vi også haft historier bragt i medierne om, hvordan kommercielle produkter seksualiserer vores børn ganske tidligt. At vores børn tidligt bliver sat i situationer, der tvinger dem til at forholde sig til det at være fræk, hot, eye-candy, date allerede i indskolingen mm.

De unge: "Vi påvirkes mest til at være sexede og frække på nettet og TV"

Survey spørgsmål:

Hvor mener du, unge bliver mest påvirket til skulle være sexede og frække?

- TV?
- internettet?

- blade?
- andre steder? - hvilke
- ved ikke

Diskussion af resultat:

At fjernsynet og nettet er hovedleverandør af inspiration til at være sexet og fræk fortæller respondenterne i denne survey, hvor henholdsvis 35% og 36% mener, at de unge bliver mest påvirkede. De unges rapportering understøttes af fokusgruppernes kommentarer: *"Man får billederne af, hvordan man skal se ud fra tv", "Man får ideen om at se fræk ud fra billeder og medier."* "Blade" scorer også relativt højt med 19%. "Andre steder" er tilsvarende 19%.

Pigerne i fokusgrupperne fortæller om deres brug af forskellige blade og tidsskrifter, at her ser de jo fotomodeller: *"..enhver pige ville sige: Gid jeg fik sådan en flot slank krop som hende. Man vil gerne være lige så brun. Piger ønsker, at man kunne være som kvinderne fra sex&the city, lige så slanke og "in".* De fortæller, at de selv sammenligner sig med modeller og skuespillere. Drengene supplerer med fortællingerne om at se musikvideoer - og fortæller, at de ligesom pigerne sammenligner sig selv med fotomodeller mv. Og fokusgruppens drenge mener, at der finder påvirkning sted herfra. *"Alle musik videoer er noget med et sexpil mellem halvnøgne mænd og kvinder"*.

Der findes flere nordiske undersøgelser som ser nærmere på, hvordan de unge prioriterer deres mediebrug, men det kunne være interessant at fordybe sig mere systematisk i, hvad de respektive medier gør ved de unge og deres selvforståelse.

Hvad betyder det for de unge at have dagligt forbrug af "Paradise Hotel", "Robinson" m.fl. af Voice's og MTV's musikvideoer? Hvad betyder det for de unge drenge at læse drengebladet "M", som er proppet med halv- og helnøgne babes, og frekventere pornosites regelmæssigt? Hvad betyder det for de unge piger at læse "Sirene" og "Eurowoman", Cover m.fl, hvor de purunge Lolita modeller er fotskoppede til ukendelighed, og poserer halvnøgne og kælne foran kameraet?

Nogle unge ønsker mindre fokus på at være sexet!

Survey spørgsmål:

Nogle unge har udtalt, at de godt kunne tænke sig, at der var mindre fokus på at være sexet - hvad synes du om det?

Mere end 3 ud af 10 er enige i, at der burde være mindre fokus på at være sexet (34%)

Lidt mere end 1 ud af 10 er uenig, at der skulle være mindre fokus på at være sexet (13%)

Næsten 4 ud af 10 forholder sig blandet til spørgsmålet og synes "både og" (36%) Næsten 2 ud af 10 ved ikke (17%)

Når tallene fra de, der forholder sig "enig" og "blandet" til spørgsmålet lægges sammen, er det 70 % af de unge, der udtrykker et eller andet ønske om mindre fokus på sex.

Diskussion af resultat:

Bemærkelsesværdig er det at flere end 3 ud af 10 af unge i undersøgelsen svarer, at de er enige i at de kunne tænke sig at der var MINDRE FOKUS PÅ AT VÆRE SEXET. En længsel efter at slippe for den smalle skabelon med perfekte standarder, som medierne byder de unge at træde ind. En skabelon proppet med forventninger om det perfekte udseende med det rette twist af sex. Og rigtig mange unge VIL GERNE tale om de her ting med fornuftige voksne. Kun 1 ud af 10 er direkte uenig heri.

At mere end 3 ud af 10 er enige i, at der burde være mindre fokus på at være sexet giver os anledning til at fastholde den tese, at mange unge altså oplever et pres på deres ageren i det sociale samspil ud fra seksuelle koder. De føler sig utrygge og oplever et ubehag ved at være eksponeret for sex, seksual ageren, sexualiseret sprog osv. Der kan altså være et markant misforhold mellem eksponeringen af det seksuelle og de unge selv. Vi ved ikke her om respondenterne har tænkt på det fokus de oplever i deres daglige omgivelser i skolen/på nettet - eller de tænker det mere generelt. Vi formoder at det er det første, eftersom det er den arena undersøgelsen her beskæftiger sig med.

Et eksempel kan være følgende fortælling fra hverdagen:

På en lejrskole oplever lærerne at elevernes sprog er 'sjofelt'. De får også flere henvendelser fra et par af eleverne, som føler sig ramt og krænket om det sprog og den mimik de er midt i. Lærerne er noget overraskede over elevernes henvendelser, fordi det ser ud som om eleverne netop er med i 'spillet'.

Vi har altså at gøre med et hjørne af de unges liv - i hvertfald vores respondenters liv - hvor der er et udtalt ønske om, at noget burde være anderledes.

Vi mener, der i høj grad er brug for at anråbe voksenverdenen om at tage fat her. Vi ved fra Center for Ungdomsforsknings arbejde, at der er en markant sammenhæng mellem negative seksuelle oplevelser og det være blevet mobbet, samt at vurdere sit liv negativt. Det gør det oplagt at tage fat på at diskutere sex, grænser, etik, respekt og tolerance. Ingen bliver tidligere klar til sex blot fordi, de befinder sig i et offentligt rum, der er præget af det. Tværtimod risikerer de at overskride hinandens grænser eller udlevere sig selv med tab af selvrespekt, livskvalitet og værdighed til følge.

Fra passiv tilskuer til aktiv mobbestopper

Survey spørgsmål:

Hvilken rolle har du haft, når der er mobning? (du må gerne sætte flere krydser)

- mobber
- udsat for mobning
- medløber
- passiv tilskuer
- forsvarer

I 5 ud af 10 situationer har de unge forsvaret en mobbet kammerat

På trods af denne risiko ser vi tegn på, at vi er på vej til at bryde med den passive tilskuer kultur – næsten 5 ud af 10 elever (47%) har på et tidspunkt forsvaret en mobbet kammerat enten i skolen, på nettet og mobilen. Stadig vælger mange den passive rolle, men tallet på forsvarere er bemærkelsesværdigt højt i denne stikprøveundersøgelse. Det er en bevægelse, som er vigtig at notere sig.

Den passive tilskuerposition blev rapporteret i lidt flere end 6 ud af 10 mobbesituationer (64%)

Medløberen blev rapporteret i 2-3 ud af 10 mobbesituationer (27%)

Mobberen blev rapporteret i 1-2 ud af 10 mobbesituationer (13%)

Udsat for mobning blev rapporteret i næsten 2 ud af 10 mobbesituationer (18%)

Diskussion af resultat:

Rollerne er ikke statiske og en elev kan være i forskellige positioner i de forskellige mobbesituationer. Valget af position kan afhænge af hvem der mobbes, relationen til den mobbede, situationens farlighed, ens frygt og mod og hvad der kan være på spil i situationen og på spil for den enkelte. At få ændret den passive tilskuerkultur, er en central del af vores arbejde. Men der er meget på spil i mobbeland, og de unge er i sagens natur bange for, at mobningen rettes mod dem, hvis de siger fra eller træder ind og forsvaret den elev, der mobbes.

Det er naturligt for eleverne at lave en risikokalkule over konsekvenser ud fra spørgsmålet:

Hvis jeg blander mig, hvilke konsekvenser vil det så have for mig?

Den potentielle forsvarer må nemlig kunne håndtere reaktioner eller spørgsmål, hvor han eller hun pludselig står i det brandvarmefelt ladet med ubehag og pres.

Hvis du blander dig på den digitale arena, vil man skulle stå imod spørgsmål som fx:

“Hvaaadd!!!! Kender du ham/hende?? Er I venner???!!!

Det er ikke nødvendigvis logisk og ikke altid respekteret, hvis du blander dig. Din ret til at blande dig legitimeres først og fremmest, hvis I er venner eller kammerater. Det vanskeliggør at udefrakommende blander sig med god stil, da deres appel ikke altid går rent igennem. Hvis du blander dig til offerets fordel, vil mobberne tjekke dig ud (stalke dig). Dvs scanne dine venner, dine billeder, tjekke kommentarer til dine billeder fra henholdsvis drenge og piger, for at lave en vurdering af, hvor du står i popularitetshierarkiet. Og konsekvenser og svaret til dig vil afhænge af output af denne analyse.

At blande sig og sige fra - ridder in action

Når ord som f.eks. ”fucking svans” og ”klam lebbe” er hverdagsprog i en klasse, rammer det unge, der er bøsse eller lesbisk. 14 årige Cille fortæller, at i hendes klasse er der mange nedladende homojokes, som går særlig på bøsser. Normen er, at alle skal grine med, men Cille tog mod til sig og sagde til en af drengene, som var initiativtager til jokes’ne, at ”det kunne jo være at nogle i klassen var bøsse og følte sig ramt af det”. Drengen vendte sig mod Cille og spurgte højt i en hård tone, så alle kunne høre det, ”Okay, så du er måske lebbe, hva’?” Budskabet her er således, at mobningen kan være både indirekte via en rå, nedladende tone, som hersker i klassen og retter sig mod den eller det, der stikker af fra

normen i klassen og samfundet. Men det kan også blive direkte, og hvis denne chikanerede tone overfor Cille fortsatte ville det være mobning i den mere direkte form.

Survey spørgsmål:

Har du talt med nogen om oplevelserne?

- ja, mine kammerater fra skolen
- ja, mine forældre
- ja, min lærer
- ja, en pædagog
- ja, en anden
- nej, aldrig
- har ikke oplevet det

De unge søger ikke hjælp hos de voksne!

“Hvorfor kom du ikke og talte med mig om det?” - spørger den voksne, når først en mobbehistorie har udviklet sig. Udtalelsen er udtryk for afmagt og ønsket om at handle og forsvare barnet / den unge. Desværre ser vi her, at de fleste af de respondenter, der har haft oplevelser af seksuelt krænkende karakter - er blevet udsat for sexmobning, at de i meget begrænset grad taler med de voksne.

Knap 1 ud af 10 taler med deres forældre om negative oplevelser (8%).

0-1 ud af 10 taler med deres lærere (3%).

2 ud af 10 taler med kammeraterne – de jævnaldrende er der vigtigste samtalepartnere med (20%).

14 % svarer ”en anden” og 12 % svarer, at de aldrig har talt med nogen om det. De resterende har svaret ”ved ikke” eller ”har ikke oplevet det”.

Diskussion af resultat:

Drengene scorer lidt højere på at bruge seksuelt ladede udtryk overfor hinanden, samtidig med, at de sjældnere kontakter voksne for hjælp. Det giver stof til eftertanke, for det er stadig færre drenge end piger, der taler med andre, hvis de har været udsat for sexmobning eller anden seksuelt krænkende adfærd. Vi kan konstatere, at det fortsat er tabu som dreng, at fortælle, at det rammer som en mavepuster, at blive kaldt svans og bøsserøv.

De jævnaldrende er det spejl, de unge bruger, det er vennerne, man taler med for at finde sine ben i en tilfældig problemstilling, det er vennerne man læner sig op af og ‘sparrer’ med i livet. Desværre er det ikke kun, fordi de jævnaldrende er de vigtigste. Fokusgruppens kommentarer til disse tal fortæller også om afstand mellem voksne og de unge.

“De er totalt dumme - hvis de tror man vil sige det til dem” lyder det fx fra en fokusgruppe.

“Lærerne skal ikke gøre noget, forældrene må gerne blande sig, men ikke særlig meget.”

“Voksne er meget bekymrede”

“De vil gerne have at man siger noget til dem”

“De vil vide hvem man har gjort det med, kom og sig, det hvis du har lyst - siger de.”

“Ens forældre prøver at beskytte os, men vi ved mere end dem – det er en del af vores hverdag.”

Det kan være en afstand og en mangel på forståelse, der gør at de unge ikke oplever, at de kan **bruge** de voksne til noget. Det er en erfaring, vi genkender fra mange andre mobbesager, og her bliver hverdagens forståelse af ‘at sådan taler de unge’ et filter, der forhindrer voksne i at se, at der er noget mere alvorligt på færde. Betragtelig mange unge oplever at mobningen bliver meget værre, når de voksne blander sig. De oplever, at læreren går ind i dommerrollen, fremfor at lytte, og forstå hvad der reelt er på spil. Imidlertid møder vi også et stigende antal lærere, der går ind i mobbeland med nærvær og ansvar, og med det formål at løse mobbeknuderne, så de unge kan få skuldrene ned og ro i maven.

Mellemtrinnet - også ‘ramt’?

Mellemtrinnet er normalt de klassetrin, som i de fleste undersøgelser topper på mobbebarometeret. Ved at registrere de klasser, vi har henvendelser omkring, fra både fagvoksne og forældre oplever vi tilsvarende, at det overvejende er 4.-7. klasse, hvor der er bud efter en indsats, når vi taler om sexmobbende kultur. Vi har imidlertid også modtaget et par henvendelser om sexmobning i indskolinger rundt omkring i Danmark, men det har primært drejet sig om sproget. Og i det seneste års tid har der været henvendelser fra ungdomsuddannelserne. Men på mellemtrinnet vokser børnene ind i præteen- og teenagealderen, og interessen omkring det seksuelle bliver i sagens natur mere nærværende og relevant for de unge. I nogle klasser bliver det sexualiserede og mobbende sprog til hverdagssprog og en normalitet i klassen. Derfor har det betydning, hvad respondenterne bemærker om udviklingen af det sexualiserede og mobbende sprog, greb og handlinger, som kan præge samspillet i deres skoletid.

Her fortæller en af fokusgrupperne, at når de ser tilbage på deres skoletid oplevede mange af dem, at sproget udviklede sig til at blive mere ”råt” og ”hårdt” fra 6.klasse:

“Det gjaldt om at være på den seje side i 7. og 8.”

En enkelt af fokusgrupperne mener i modsætning hertil, at man med alderen er blevet mere bevidst om hårdheden og konsekvenserne af sproget. De mener, at de klasser, der er yngre end de selv er, har et hårdt indbyrdes sprog, og at grænserne har flyttet sig nedad:

“Vi talte ikke sådan som 7. klasse gør i dag.”

“Det er begyndt at være tidligere og tidligere at sige det.”

“Min lillesøster på 12 år, hendes klasse, de har et hårdt sprog! De skriver det og mener det virkelig.”

I forlængelse heraf reflekterer gruppen over udviklingen med følgende tankevækkende kommentarer:

“Selvom man ville hjælpe, så gjorde man det ikke.”

“Det har været hårdt før - men nu er vi blevet ældre”

“Hvis man går i 9. og tror at man stadig går i 6, så er man én, der ikke kan finde ud af det - så er det et problem.”

“Man driller ikke mere, man synes ikke det er sjovt, at folk bliver kede af det mere.”

“Nu er det ikke ondt ment mere - vi gider ikke alt det ballade mere.”

“I 9.klasse diskuterer vi bare.”

En del unge fortæller på samme måde retrospektivt, at der sker et vendepunkt i mange klasser omkring 5. og 6. klasse, hvor bl.a. “at gå i det rigtige tøj” og sprog bliver mere dominerende. Udseende bliver i højere grad en markør for status. Nogle af vores respondenter fortæller imidlertid, at det hårde sprog altid har været markant i deres klasse. Det handlede meget om udseende - “vi mobbede med, at man havde Tintin hår, kanintænder, deres størrelse (krop)!”

Selvom der ikke er nogen entydighed at spore i respondenternes fortællinger om udviklingen i sproget og samværet gennem overbygningsklasserne, er det vigtigt at fremhæve nuancerne for at sætte ind overfor de tendenser, vi ønsker at kende bedre og kunne håndtere anderledes. Som fx at flere giver udtryk for en træthed og længsel efter det anderledes afdæmpede verbale samspil, de hævder at have nået i 9.klasse sammenlignet med 6. Denne længsel stemmer overens med ønsket om at undvige det stærke seksuelle fokus, som behandles i surveyens spørgsmål.

At der er sket positive forandringer i flere af de klasser, som har deltaget i fokusgrupperne er naturligvis positivt. Imidlertid oplever vi sexmobning også i udskolingsklasser, som også fortsætter på ungdomsuddannelserne, såfremt det ikke forebygges og håndteres fra uddannelsesinstitutionernes side.

At se sig selv og sin klasse som en undtagelse

Undervejs i forløbet har vi hørt mange af vore respondenter udtrykke, at det ikke er så slemt i deres egen klasse, men et stort problem i mange andre klasser. Vi ser en tendens til, at man distancerer sig, og det skal muligvis ses i lyset af det ubehag, det vækker, at reflektere dybere over sprogets betydning. Ubahaget kan forstærkes, når de unge genkalder sig scener, hvori man selv har spillet en enten aktiv eller passiv rolle. Derfor er der værd at notere sig, at distanceringen ikke nødvendigvis er en reel gengivelse af hverdagens virkelighed i klassen, men tjener et behov for at skabe afstand til sig selv og til problematikken. Vi vurderer umiddelbart at det er et ubevidst behov, og derfor en ubevidst distancering at se sig selv og sin klasse som en undtagelse. Det sker således ikke hos os men hos “de andre” klasser.

Indtrykket forstærkes af, at nogle unge i fokusgrupperne i fællesskab genkalder sig og beskriver situationer, som ikke er langt væk i tid, men hvori de aktivt har medvirket til udstødelse med sprog som er i fokus i denne survey. Men situationen beskrives som fortid, hvad der ser ud til at spille en væsentlig rolle for fortællerne.

9. Konsekvenser

Sexmobning er et udtryk for mobning, en særlig del af et mobbemønster under udvikling, eller et fastlåst mobbemønster i en klasse. Derfor adskiller konsekvenserne af sexmobning sig ikke i deres substans fra de graverende konsekvenser, vi kender fra mobning generelt. Men vi mener at, sexmobning uddyber det negative greb om individet, gruppens samspil, og gruppens læring, som mobning er, og tilføjer det greb et særligt indhold. Et indhold der bliver hentet fra elevernes hverdag i det samfund og den historiske tid, vi befinder os i. Et indhold, som forstærker udstødelsen og nedværdigelsen af individet fra fællesskabet med snævre normer og ringe elasticitet overfor forskellighed. Sexmobning forstærker den stærke sociale angst i gruppen og i individerne og den lave tolerance eller begrænsede sociale elasticitet, der driver mobningen fremad.

For den enkelte

- ramt på sit selvværd, på sin seksuelle identitet og sociale udvikling - tab af læring

Mobningen udstøder og stigmatiserer

De jævnaldrendes respons på den enkelte er af livsvigtig betydning og skaber betingelser for den personlige udvikling. Individet og fællesskabet er tæt forbundet og forudsætter hinanden. Individet er afhængigt af fællesskabet for at kunne eksistere, lære og udvikle sig, og fællesskabet er afhængigt af individerne og variationen af samme grunde. Det er de jævnaldrende som man tilpasser sig, udfordrer og lærer af, og det er fx de jævnaldrendes færden på nettet, som den enkelte lægger sig efter, når man skal udvikle sin egen netidentitet. Når den respons er afvisende, stigmatiserende og ekskluderende kan den ramte udvikle et negativt og nedbrydende selvbillede. Selværdet bliver ramt for det mobbeoffer, der er fanget i ensomhed og social isolation.

“Det værste er, når de ikke længere gider tæske een.”

(dreng i 8.klasse)

Sexmobning påvirker de unges selvbillede og selvværd negativt

Vi mener, at den udvikling af foragt drevet af lav tolerance og social angst, som præger et mobbende fællesskab, rammer ind i udviklingen af personligheden hos den ramte. Når den negative og afvisende respons fra de andre har et sexualiseret indhold og form, uddybes den sociale angst og mobningens kræfter. Når det handler om din krop, om hvem du har været sammen med og hvordan - så er det dyb alvor, og de unge respondenter fortæller også her, at eksklusionen bliver langvarig og vanskelig at slippe ud af, når først sexmobningen har været igang.

“Hvis de rammer dig dér, så kan du ikke gøre så meget, også selvom det ikke er sandt, det rygter der er sat i gang. Så sidder du i en gabestok, og de andre kan skyde løs på dig.” (pige 15 år)

Både piger og drenge fortæller, at de får negative tanker om deres udseende og deres krop, når negative kommentarer og attituder er rettet mod deres seksualitet.

I WHO's definition af seksualitet anføres det, at sexuel sundhed indebærer en *“integration af et individs kropslige, følelsesmæssige, intellektuelle og sociale aspekter på en måde, som positivt beriger og forstærker personligheden og almenmenneskelige relationer.”* (kilde Den store, danske encyclopædi)

Et godt, udviklende barne- og ungeliv indebærer m.a.o. også udvikling af en sund og bekræftende

sexualitet - i sig selv. Både for at det enkelte individ erfarer og finder en hel identitet, og for at finde måder at træde ind i gode og hensigtsmæssige relationer på gennem den fysiske og sociale modningsproces. I det lys bliver det relevant at stille spørgsmålet om i hvor høj grad sex-mobning også har indflydelse på den unges opfattelse og forståelse af sin egen sexualitet - når vi nu ved, at sexmobning har konsekvenser for opfattelsen af krop og udseende.

At stille spørgsmålstejn ved sit eget værd i gruppens samspil kan have konsekvenser for den måde man indgår i gruppen på - hvad man bidrager med til gruppens fællesskab, og hvilken position, man indtager og kæmper for. I så fald - hvilken betydning har det for den personlige udvikling og mestring af tilværelsen? I Center for Ungdomsforskningens rapport 2010⁶ er sammenhængen mellem sexuel adfærd og mobning undersøgt blandt 3500 15-24 årige. Her er der signifikant sammenhæng mellem at blive presset til en seksuelle handlinger, man ikke har lyst til, og at være et mobbeoffer. På samme måde er der signifikant sammenhæng mellem at fortryde seksuelle handlinger, at have ubeskyttet sex og at være blevet mobbet.

En lærer fra en skole i Nordsjælland fortæller i 2009 om en pige, der udfører blowjob bag flaskekasserne på Brugsens parkeringsplads - kendt på skolen med udtrykket: Du får et blowjob, jeg får en burger.

Sammenholdt med de konsekvenser vi kender fra mobning i form af ensomhed, negative selvbilleder, utryghed mv som forringer den enkeltes livskvalitet og læring - er her et punkt, der også er brændstof til, at det sociale samspil drejer avorligt den forkerte vej - for den enkelte og for gruppen.

For gruppen

- tab af tryghed, trivsel, faglighed
- øget afstand til de voksne
- forvrænget billede af sexualiteten / normaliteten

Tab

I en gruppe af børn/unge, præget af mobning foregår der et stadigt **tab**. Tab af muligheder for personlig udvikling, tab af mangfoldighedens læringsmuligheder for fællesskabet. Tab af empati og empatisk handlen af AMOK/Mobbeland også kaldet "moral-nedsmeltning".

"Hun er klam, for hun er ikke som os andre."

Tab af menneskelig værdighed idet de mobbede børn/unge langsomt glider udenfor empatisk relevans, og gruppen udvikler særlige forklaringsmodeller, der retfærdiggør den situation - med Helle Rabøl Hansens ord kaldet parallel-moral. *"Hun er lidt udenfor, for hun er også speciel."* Tab af personlige og faglige ressourcer på grund af utrygheden ved at udtrykke sig, og den sociale positionerings kapring af undervisnings-aktiviteterne.

Der er klasser, hvor konsekvensen heraf er en tydeligt ringere optagethed af undervisningens egentlige mål, og hvor kun få elever deltager aktivt i den egentlige undervisning. Det gælder både de udsatte og udøverne, alle der er direkte involverede. Resten af klassen vil ligeledes opleve deres læring være under indflydelse af de negative emotioner, angsten i klassen. Den utryghed vanskeliggør læringssituationer og kan forringe udbyttet af undervisningen.

⁶ telefon-interview med 3500 15-24-årige

Sproget skaber afstand til sig selv, til de andre og til de voksne

At gruppens sociale samspil er kendetegnet af et sexualiseret sprog skaber nogle særlige forudsætninger for kommunikationen i klassen. Enhver klasse udvikler sine egne sprogkoder, der springer ud af klassens historie og dagligdag.

Hvis positioneringen og kampen for en plads i fællesskabet indebærer, at man overskrider enhver blufærdighed hos sig selv og andre ved at bruge et grænseoverskridende sexualiseret sprog og handlinger - så er der endnu længere til det sprog lærerne anvender i undervisningen, det sprog de trækker eleverne i retning af i læringsprocesserne. Der kan være langt - en markant uoverensstemmelse mellem det fokus på sex de unge oplever omkring sig - og den modenhed de er nået til. Men også afstanden mellem det sprog de formodes at forstå og benytte sig af i undervisning og lærings-øjemed, og så de sociale, sexualiserede koder, der kendetegner samværet, når der er sexmobning på færde. Afstanden mellem lærere og elever øges, de fagvoksne forarges og lægger afstand til både elevernes sprog og eleverne - men opdager ikke, at det er udtryk for, at en mobbekultur folder sig ud. De ser så at sige 'ruden' - sproget - men ikke igennem ruden - ind til meningen, det dækker over.

Sexmobning forvrænger normaliteten, øger presset på de unges seksualitet og udvikler flertalsmisforståelser.

"Det er normalt, sådan snakker man på nettet" - er et argument der retfærdiggør den digitale kommunikation, hvor fotos fx kommenteres hyppigt med et "ku godt" - eller andre kommentarer som "Bruger du sæd eller dax til dit hår?". Sproget gentages i kropssproget, hvor vi kender klasser, hvis samvær også består i at stå og gnide sig op af hinanden, at lave bolle-bevægelser op af udvalgte piger, at pigerne tager på hinandens bryster, giver hinanden tungekys osv. Sådan er det bare. Sådan snakker man på nettet, og sådan gør vi bare. Fagvoksne ved, at det er normalt for teenagere, at bruge venner og veninder til at øve sig i fysisk samvær. Unge bekræfter deres samhørighed gennem fysisk kontakt, omfavnelser, knus osv. Det er normalt at bevæge sig tæt sammenslynget og kærligt. Men vi mener ikke, at det er en selvfølgelig del af samværet, at tage hinanden i skridtet og på brysterne i klassens offentlighed. Som vi har beskrevet, kan sproget og handlingerne både bekræfte til fællesskab og ekskludere til ensomhed. Derfor kan disse handlinger også være krænkende og grænseoverskridende for både offeret, som udstødes, men også andre i gruppen, som ikke bryder sig om den måde at være sammen på, men som tvinges ind i det for at være en del af den dominerende kultur. Det har konsekvenser for den, der gør det, for den der oplever det og for alle andre der er tilstede og ufrivilligt må forholde sig til det.

En pige fortalte om at overskride sine egne grænser for at være med i den populære gruppe, hvor drengene tog på pigernes bryster fuldt offentligt i frikvarterene i 7. Klassernes fællesrum. Andre piger fortalte, at de ikke kunne gå igennem dér, for det var ensbetydende med, at man blev taget på røven og bryster, og det ønskede de ikke. De opfattede fællesrummet, som de populære drenges territorium.

Omvendt kan det for de elever, der ikke regnes for noget i klassen være trist ikke at blive taget på. Det er en normalitet, der hører til i en bestemt kontekst, når der er sexmobning - det foregår med og overfor nogle udvalgte elever - og nogle oplever altså at være udenfor også dette fysiske fællesskab.

Pres på krop og seksualitet

For pigernes vedkommende er samtalerne om vægt, bryster, bagdel, lår, hår og eventuelle seksuelle erfaringer en del af spillet, der markerer positioner - hvem er inde/ude. En respondent i fokusgruppen siger: *Det er VÆRRE at blive kaldt TYK end ALT muligt andet!* Det er tydeligt at sexmobning forstærker pigernes negative optagethed af krop og udseende. Næsten 8 ud af 10 piger rapporterer at få negative tanker om sig selv på baggrund af negative kommentarer og bagtaleri. At det er en negativ selvforståelse, der følger med ud af skolen kan man forestille sig, hvis vi skæver til nogle tal fra Cefu. Af de 3500 interviewede svarer 39,1% af de unge kvinder, at de ofte eller altid tænker på deres vægt. 29,6% af de, der ofte er blevet mobbet i deres skoletid er utilfredse eller meget utilfredse med deres krop og ydre. 31,5% af dem har prøvet at sulte sig selv.

Men som vores undersøgelse her bekræfter - trods overvægten af piger, der rapporterer at de er optagede af deres udseende og krop, så oplever drengene også et pres for at leve op til kropslige kulturelt bestemte ideal-billeder.

"Det er pisse hårdt, så står man der og synes man er slap og fed, fordi man ikke har six pack." (Dreng 16 år)

"Det værste for en dreng at blive kaldt er svans, bøsserøv, at ens pik er lille -når det altså ikke er for sjov!" (Dreng)

Et par andre data fra cefu er interessante i denne sammenhæng, hvor vi har med konsekvenserne af sexmobning og overskridelse af personlige grænser at gøre.

23,7% af de unge, der har mobbet andre, svarer, at de også har presset andre til at gøre noget sexuel, de ikke havde lyst til, ligesom der omvendt er 30,7% af de, der har følt sig mobbet i løbet af skoletiden, der har følt sig presset til at gøre noget, de ikke havde lyst til.

Sproget er også performance

At huske på at se efter sprogets funktion, betydning og kontekst kan kvalificere voksnes dialog med de unge. Det kan for eksempel være en øjenåbner at dykke ned - ikke bare i ordene, men i sprogets *funktion* på face to face og på nettet og se, at det er det *virkemiddel, der anvendes til at performe*, 'spille op', demonstrere sejhed, cute-faktor - i det hele taget lege med sin identitet. Helt sammenligneligt med at hænge ud i skolegården - men set udelukkende på nettet altså her *uden krop, stemme og sanser*. Det er vigtigt for de unge at performe. Vigtigt at 'sætte sig selv ind i verden' - bliver jeg 'set'/kommenteret, så er jeg tilstede i de andres verden. Den måde at skærme privatlivet og sine personlige oplysninger på, som 40+ er vokset op med - er for længst erstattet af det modsatte. De personlige fortællinger og rapporter, invitationer til ratings og kommentarer - og helst mange 'like'r - er en bekræftelse af tilhørsforhold, position og adgang til fællesskabet.

Og den performance, man leverer, er der kontant afregning på - derfor kan fortællingerne blive en leg med sandheden for at fremstå så spændende, interessant og sexet som muligt. Også i dag er der børn, der opfinder fantasifulde begivenheder og aktiviteter for at stå mål med de andre.

Når sproget fyldes med sexualiserede udtryk - kan det hurtigt lyde og se ud som verbale overgreb. Det kan være tilfældet og er en del af sexmobning, når den folder sig ud i klassen, på sms'er og på nettet - men gruppens / klassens sprog kan også være et sprog, der markerer sammenhold og samhørighed også selvom voksne reagerer med forargelse og fortørnelse.

Fx kan begrebet "luder" både bruges til at kommunikere positivt inkluderende mellem piger: "Du er vist en værre frækkert!" og sagt med den kærlige tone eller skrevet i en sjov chat eller kommentar. Omvendt kan det også bruges ubetinget negativt og ekskluderende som fx "Du er en fucking luder!", mens øjnene knibes sammen og stemmen hård, eller med en masse ubehagelige udråbstegn eller ubehagelige smileys.

Den Totale Offentliggørelse

Sexmobning på nettet øger utrygheden markant. Børn og de unge kan føle sig som i en offentlig gabestok. Sproget og billederne og hele ens performance på nettet kan kamme over, så den ene bliver udsat for verbale angreb og mobning, og den anden havner i en rolle som aktiv udøver af mobning. En dimension af mobning i det digitale liv er den **totale offentliggørelse**, som gør det meget vanskeligt at ændre rygter, bagtaleri og stigmatiserende fortællinger.

En anden dimension, der uddyber oplevelsen af udsathed og ramthed er **uvisheden**. (jvf Jette Kofoed, eXbus) Er afsenderen een eller flere, og er afsender-adressen den rigtige -uvisheden om hvor mange, der har kigget med, fået øje på, blevet præsenteret for sexmobningen. Uvished om, hvor mange der har videresendt de billeder, kommentarer etc. det handler om. Alt dette kan folde mobningen ud i hele barnets/den unges netværk og omgangskreds, som ringe i vandet og kan låse barnet/den unge uhjælpeligt fast i et rygte-fangenskab.

Det er dimensioner af mobning, som understreger det angreb på personligheden som sexmobning er - og som bevæger sig fra barnet/de unges fysiske arenaer og ind i de digitale fællesskaber med fatale følger for de udsatte.

10. Perspektivering

Pornosites

Hvordan drenge og piger bruger porno i kraft af den lette tilgængelighed, optager en lang række af fagfolk og forældre. Mange er bekymrede. Hvordan modtager de to køn pornografien, og hvad tager de med sig i deres egne seksuelle relationer? Rapporten "Unge, køn og pornografi i Norden" (2006) formidler en række nordiske undersøgelsesresultater:

Pornificering af det offentlige rum er en kendsgerning. Der er henvisninger til seksualitet i det offentlige rum og medieverdenen, som vi bevæger os i i vores hverdag. Billeder af nøgne mennesker er repræsenteret i gader og medier, liberal pornologivning fra 1969 legaliserede billedpornografien, pornografien har fået en massekulturel status og flyder ind i vores hverdagsrum. Man taler om at pornografien har fået en massekulturel status. Der er massive markedskræfters spekulation i mediegørelse af menneskers seksualitet. Porno er et klik væk, og ofte oplever unge spontane "pop up vinduer" med pornografiske billeder og videoer. I kraft af den kommunikationsteknologiske udvikling og reduktion i produktionsomkostninger er udbuddet af pornografi steget intenst, og det er nemt at erhverve sig for den almindelige bruger.

Pornografiens ændrede kulturelle status har medført at porno er mainstreamet. Porn-chic og "clean up" tendensen, hvor massemedierne gør pornoen stue-ren gennem tv programmer, dagblads- og magasinartikler om porno. Pornomodeller får stjernestatus og stor mediebevågenhed. Reklame, mode og musikbranchen trækker massivt på tegn, symboler, former og attituder som stammer fra pornouniverset. Mainstreaming af porno har betydning for børn og unge, fordi den slå igennem i medieprodukter, der har børn og unge som målgruppe, via ungdomskulturelle kanaler.

I rapporten slås det fast, at Nordens børn og unge er den første generation der tidligt i deres liv skal forholde sig til pornografiens forandrede status, og konkret forholde sig til kønsbilleder hentet fra pornografi og produceret til børn og unge.

Mange presses dermed til at tage stilling til og involvere sig i den seksuelle del af livet før de er følelsesmæssigt og fysisk modne. Det bliver en mere teknisk indgang, på mange sites spørger de helt unge som små om kærester og sex. Det nordiske forskningsprojekt "unge, køn og pornografi i Norden", formidler imidlertid også, at både piger og drenge i undersøgelserne forholder sig kritisk til porno, og er i stand til at skelne seksuel fiktion fra seksuel virkelighed. Konkret betyder dette, at mange unge godt kan forholde sig til de seksuelle fremstillinger som kunstige, forvrængede og ikke virkelige, og er i stand til at skelne seksualitet i den virkelige verden.

Pornoens indflydelse på kønnene

Der er bemærkelsesværdigt og problematisk, at mange af ungdomskulturens medieproduktioner, som byder på traditionelle kønsroller, hvor pigen/kvinden er objekt, som beskues og bedømmes på udseendet og seksuel tilgængelig/åbenhed, mens drengen/manden er subjekt, som dominerer og beskuer og iscenesættes som permanent seksuelt opstemt/tilgængelig.

En generel konklusion fra nordiske forskere⁷ lyder, at pigerne i højere grad end drengene, formulerer, at de oplever pornografiens pres på sig, og noterer sig de manglende samtaler med voksne om pornografi. Mange ser pornografi før de har nået en seksuel modenhed og har debuteret seksuelt. En effekt af dette er, at det inspirerer til en traditionel og utidssvarende kønsforståelse, som sætter dagsorden for adfærd og normer omkring køn og selvforståelse. Traditionelle forståelser af køn kan begrænse eller udvide normer og grænser for, hvordan man opfører sig som hhv. pige og dreng i samspil skolen og andre sociale arenaer med jævnaldrende.

Der ser ud til at være tydelige kønsforskelle i accepten af at se porno. Pigerne melder negativt at de ser porno og, mens drengene griner og melder positivt. Pigerne siger at det er noget drenge bruger. Pigerne er nervøse for at blive stemplet negativt, og i den nordiske undersøgelse beskrives en decideret rædsel for at blive stemplet som "luderagtige". Pigerne kan have et ambivalent forhold til porno - til det at blive seksuelt tændt, kroppen reagerer, men det er svært at acceptere i egen optik og i gruppen, da det leder tankerne hen på det luderagtige, som pornomodeller er symbol for. Derfor kan det synes om porno være officielt 'forbudt' i mange pigegrupper. Nogle beretter under 4 øjne, at de ses porno, men at de holder det hemmeligt, og hvis de bliver spurgt i gruppen af jævnaldrende, reagerer med den forventede attitude, som vrænger foragtligt og dømmer dem, der ser porno. De holder det hemmeligt, og føler sig forkerte.

"Vi snakker ikke om porno, hvis der er nogen, der snakker om det er det drengene". (Pige, 15 år)
"Drenge snakker om det, en dreng i vores klasse, det kører rundt i hovedet på ham, han er lidt for meget påvirket af det." (Dreng 15 år)

Der er imidlertid også en lille forandring at spore mod en mere åben attitude til det at se porno som pige i den lidt ældre aldersgruppe.

Soft-porno attituder i unges billeder på nettet

I 2006 konstaterede vi, hvordan en del unge lagde fotos af sig selv ud på deres profiler og gallerier med "soft-porno attituder". Både dengang og nu finder vi en del fotos af både drenge og piger med selvrepræsentationer, inspireret af pornoens positurer og attituder - pigerne ser ud til at dominere her. Det kan være piger, der fotograferer sig selv lidt oppefra med en tydelig kavallergang, piger kælent henslængt på en seng med begrænset tøj på, piger der står på alle fire med trutmund til kameraet, en hånd på en bar mave lidt under trusekanten, tungen ud af munden med eller uden piercing, sutte på en flaske eller dåse osv.

Undervejs i undersøgelsen viste nogle af vores unge respondenter os til en film, hvor to 13 årige piger havde lavet en strip-video og uploadet den på YouTube. De pegede på, det markante antal visninger, dvs. folk der hidtil havde set den, og flere af de unge, der havde kommenteret på den, var tilsyneladende fra skolen og en række naboskoler. Vi blev desuden vist en række fotos på en facebookprofil, hvor nogle unge piger i undertøj havde smurt hinanden ind i barberskum.

Ligesom det ikke er alle klasser, der udvikler mobning, er det heller ikke alle unge piger, der bruger soft-porno attituder i deres selvrepræsentationer på nettet. Nogle af disse unge kan være de mere

⁷ Kilde: "Unge, køn og pornografi i Norden" (2006)

sårbare unge, med lidt og/eller ringe voksenkontakt. Nogle er unge, som er udsat for mobning, som i deres sårbarhed og søgen efter en plads i et fællesskab trækker på de seksuelle koder for at få den respons, der kan komme ved at positionere sig med soft porno attituder. Mange kender ikke til konsekvenserne, før de får en række ubehagelige reaktioner.

Det er langt fra alle, der finder det acceptabelt at lægge denne type billeder ud. For mange unge vil det være "langt over grænsen" at uploade soft porno billeder. Her er det mere udbredt, at man uploader billeder, man selv eller veninder har taget, som efterligner modelbilleder med et lille erotisk twist fra magasiner som Eurowoman, IN, Woman m.fl. Men grænsen er hårfin. Det ser ud til at være bredt accepteret, at man har fotos med bare skuldre, hvor billedet skæres lige før brystet, evt. med en smule kavaleri, og hvor "modellen" poserer lidt uden at være i soft porno genrens ekspressive udtryk. På denne type af billeder kan man også vise sine ben, men kriterierne for hvor meget og hvordan, er skarpe. Der må gerne være et udtryk af "tilfældig model-smuk-sexet henslængt lækker" i billederne. Der er ingen tvivl om, at pigerne ønsker at posere med et vist sexet udtryk, men er yderst bevidste om ikke at appellere til "billig" og "luder" kategorierne. Mere et elegant madonna-look⁸ med eksakt tilpasset erotisk gnist. Pigerne ser enten direkte ud på beskueren eller ser lidt væk, som i egne tanker. Det der kendetegner billederne er en udpræget bevidsthed om grænserne for, hvornår man er "lækker", og hvornår man overskrider grænserne til at være "billig". Når disse billeder lægges ud på ens profil, er det forinden nøje gennemgået med et eller flere kritiske blik, og har ofte været igennem brugerens egen redigering (lettere photoshoppet), som gør billedet mere "modelagtigt". Her fjernes bumser, små rander under øjnene, farve- og kontraster skarpes, lidt lys lægges ind udvalgte steder, og det kan evt. gøres sort/hvid.

Formålet er at få mange "Liker" og bekræftende kommentarer fra veninder, venner og de lækre fyre. Citatet her udtrykker det meget klart:

"Rigtig mange unge piger synes at det er fedt at få opmærksomhed fra de jævnaldrene fyre, og måske dem der er en smule ældre. Det er fedt at ens veninder "liker" ens profilbilleder og kommer med opbyggende kommentarer som: "Hvor ser du godt ud!" eller "DAMN!", men lige så snart en fyr "liker" ryger det likede billede lige 10 trin op på skalaen. Trods man har en kæreste er det også fedt at få denne "mandlige opmærksomhed" så man ved, at der er andre fisk i havet. Det er bare generelt dejligt, at der er fyre, der synes at man ser dejlig ud." (Pige, 17 år) / (Red: "Liker" = "Synes godt om")

Det hænder imidlertid, at en pige nærmer sig grænsen faretruende, ved at gå fra det let erotiske madonnalook til det mere softporno-agtige, ved at billederne bliver for udringede, hun viser "for meget hud", for meget bryst, viser ikke bare et venindekys, men "snaver" (tungekysser) med en anden pige osv. Hun kan risikere at få et begyndende blakket rygte, men det kan afhænge af hendes nuværende sociale status (det kan skifte). Hvis hun er populær og blandt venner, kan hun tillade sig mere på denne front end en pige, der ikke er lige så populær og dækket ind af vennekredsen. Sagt med andre ord, kan to piger gøre nøjagtig det samme, men med vidt forskellige reaktioner og konsekvenser, som afhænger af status i gruppen.

Et lille indskudt afsnit om et forhold, som ikke er relevant i denne rapport, men som vi lige vil nævne, er konsekvenser på sigt over alle de billeder, statusopdateringer, notifikationer, søgninger og anden færden, der lægges ud på nettet på internationale og transnationale sites og servere. Det er vanskeligt

⁸ Madonna – look er hentet fra "Luder-Madonna" komplekset, ikke pop-sagerinden af samme navn.

at forudsige præcist hvilke konsekvenser det kan få for de unge, men der råbes vagt i gevær fra en række fagfolk og forskere, som peger på, at mange på jobsøgninger afvises alene på baggrund af deres færden på nettet, herunder de billeder, der er lagt ud af dem selv eller andre. Andre diskuterer tabet af rettigheder, som består i at de spor, som brugerne lægger ud dagligt kan bruges imod os i en lang række sammenhænge. Sagt med andre ord, vi overvåges i form af dataindsamlere, som nøje indsamler vores færden, og som sælger den viden videre til virksomheder, forsikringsselskaber mm.

Kønsroller og identitet

Fokusgruppens fortællinger og undersøgelsen viser, at piger dømmes hårdere end drenge. Drenge må gerne have seksuelle erfaringer, det giver dem status og street credit, mens piger med tilsvarende udfarende seksualitet eller blot ved et bestemt look hurtigt kan blive kaldt 'billig'. Det kunne bringe ny viden om unges liv og fællesskaber at arbejde videre med de helt tydelige kønsspecifikke forskelle, som også denne undersøgelse peger på.

Vi vil opfordre til at man både undersøger pigernes og drengenes sårbarhed dybere - hvordan og hvornår spiller kønnet ind på sårbarheden, og hvordan håndterer de individuelt sexmobningen? Surveytallene for pigernes usikkerhed kalder på opmærksomhed og støtte. Drengene italesætter ikke deres usikkerhed på samme måde, men alligevel har vi i fokusgrupperne fundet en usikkerhed, som kalder på faglig opmærksomhed.

Drenge kan også performe og lade sig beskue i deres billeder

Under vores research på nettet finder vi også en del fotos af drenge med fx nøgne muskuløse overkroppe, en hånd hvilende i kanten på boksershortsen, eller på den toptunede sixpack, og et direkte blik ud til beskueren. Vi ser drenge, der stiller sig op for at blive beskuet af piger for deres muskuløse udseende og seksuelle tiltrækningskraft. På nettet findes en mangfoldighed af fotos af denne karakter, og det understøtter tendensen til at drenge og mænd også kan indtage rollen som de iagttagede og blive vurderet på deres udseende i en lang række medier. Det populære realityshow "Paradise Hotel" er et eksempel herpå, hvor det er væsentligt, at mændene "ser godt ud". Drengene kan blive kategoriseret som "metrosexuelle".

Metrosexualitet

Metroseksualitet er først og fremmest et begreb, der beskriver en livsstil, og ikke som navnet ellers antyder en egentlig seksuel orientering. Begrebet er opfundet i 1996 af den britiske forfatter og journalist Mark Simpson.

Nøgleord for den metroseksuelle mand er image og forfængelighed. Den metroseksuelle mand er særlig karakteriseret ved at have et velplejet ydre, et godt job og en bolig i storbyen.

Rent seksuelt kan den metroseksuelle mand have en hvilken som helst seksualitet. Metroseksualitet handler nemlig ikke om selve det seksuelle, men om kønnet - måden at være mand på. Den metroseksuelle bruger hudplejeprodukter, barberer sig under armene, retter øjenbryn og er i det hele taget meget bevidst om de signaler, hans udseende sender. Han kan også lide at shoppe, og går ofte i fitnesscenter og spiser sundt. Han bor i storbyen, da det er her, de gode tilbud i form af butikker, natklubber og fitnesscentre er placeret - og deraf kommer begrebet metroseksuel.

Den metroseksuelle mands livsstil gør, at mange mener, at han har homoseksuelle træk. Men der er ikke tale om en fascination af personer af eget køn - snarere en beundring af sig selv.

'Opdageren' af fænomenet metrosekusalitet Mark Simpson mener, at de metroseksuelle tendenser er opstået som følge af den kvindelige frigørelse, der har gjort kvinderne uafhængige af mændene økonomisk såvel som socialt. Den udvikling har kastet mændene ud i en identitetskrise med dertil følgende utryghed. Samtidig er nutidens kvinder begyndt at betragte mænd som sexsymboler.

Mandens reaktion har været at vende blikket mod sig selv og sin krop. Han er begyndt at gå op i, hvordan han ser ud - ligesom kvinderne har gjort i alle de årtier, de er blevet opfattet som sexsymboler. Metroseksualiteten er dermed et tegn på, at kønnene er blevet mere ligestillede. Reflekterer vi denne viden på brugen af ord som "bøsser og svanse" blandt unge, kan det give os nogle fingerpeg om, hvad der bl.a. kan være på spil i en klasse.

'Pretty boys' provokerer den heteroseksuelle norm

Vi har set lidt på de såkaldte "Pretty Boys" også kaldet "Pop-drenge", som er metroseksuelle drenge, der meget bevidst iscenesætter og positionerer sig bl.a. med fotos på nettet. Her ser man dem solariebrune, eller med selvbruner, dyrt mærkevaretoøj, hår sat præcist til et særligt søgt look, evt. med en perlekæde dekorativt hængende, halvnøgen overkrop evt. med en udringet top. Disse drenge benytter bevidst, hvad der tidligere var pigernes rolle som objekter beskuet af drenge. Fotos af pretty boys provokerer mange unge, og har man et profilfoto som disse, kan man hurtigt risikere negative kommentarer fra kendte som ukendte folk. På bl.a. You Tube findes der adskillige negative tilkendegivelser og "hadevideoer", hvor prettyboys får kommentarer som disse med på vejen. Alle er citater er fra kommentarer på videoer på You tube:

- "EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEWW!! det er bare for klamt når drenge gør det der forresten også når piger gør men altså hallo bruncreme er til piger!! og en lille smule voks er RIGELIGT!! "
- "undercover homoseksuelle. Jeg har kvalme :("
- "ÆGTE drenge/mænd, tar i byen uden al det pis i grødern som nogle piger gør, fat dog i bliver sku kun grimmere af det, vis i kommer i en sauna smelter i jo væk FREAKING MICHAEL JACKSON BØSSE FREAKS! "
- "Fuck af med al den snak om at prettyboys er grimme - har i prøvet at se jer selv i spejlet. små homo unger... "

Hvorfor fremkalder "pretty boys" så stærke negative følelser, og et så omfattende behov for negative tilkendegivelser. Normen i samfundet er at være heteroseksuel (drenge kan lide piger og piger kan lide drenge). Pretty Boys eller popdrenge er typisk almindelige drenge, og ikke automatisk homoseksuelle, som mange fordomme lyder. Men de bryder alligevel med den heteroseksuelle norm ved at trække på det, der før tilhørte de kvindelige kulturelle koder.

Og det er her det potentielt provokerende møde opstår. Når såkaldte "almindelige" drenge, der opfører sig og ser ud i overensstemmelse med den heteroseksuelle norm, ser på f.eks. et foto af en Pretty boy, forstyrres han i den almindelige heteroseksuelle blikrelation. Her "kigger han som en dreng på en dreng, der sender seksuelle signaler", og det kan fortolkes som "en homoseksuel positionering". Drenge kan opleve dette som ubehageligt og problematisk og dermed provokerende. Det kan opleves som en position, man er blevet tvunget ind i af drengen, som har iscenesat dette motiv, og det må beskueren nødvendigvis tage voldsomt afstand fra. Det bliver en situationen som kan fremkalde tanker om at være homoseksuel/bøsse, der i høj grad bryder med hvad der er almindeligt og normalt. En teenagedreng ønsker som regel at høre til indenfor normalspektret, og dermed kan vi se en forklaring på den hadefulde tilkendegivelse.

Homofobi

Mobning i forhold til transfobi og homofobi er ofte indirekte, da den bevæger sig indforstået og konsistent i sprogkulturen, i holdninger eller i fysiske nedladende attituder, der underkender det at være homoseksuel, bi- og transseksuel. Dermed dømmes netop de unge ude, der har en anden seksuel orientering end majoriteten i klassen og samfundet iøvrigt. Dette er i sagens natur en meget vægtig grund til, at der er unge, der holder sig tilbage og føler sig anderledes, forkerte, mærkelige, klamme og uacceptable blot fordi de forelsker sig i unge af deres eget køn eller klæder sig anderledes end den smalle norm, der hersker for deres køn. De tror fejlagtigt, at der er noget i vejen med dem. Derfor er det vigtigt at budskabet er, "Det er ikke dig, der er noget i vejen med, men den meget smalle norm, der hersker i klassen. Og det er dén, vi skal arbejde med nu!".

Unge føler de skal være unikke

Individualisering er en dimension i unges liv i dag, der forstærker den skade sexmobning kan forvolde på selvværd og livsmod. Der er et forventningspres om at præstere noget unikt, noget enestående, der gør netop dig til noget ganske særligt. Derfor skal du 'performe' - både på fb, i klassen og i frikvarteret. Du skal brandes og markedsføres, dine selvpræsentationer vurderes dagligt på nettet. Det er vores opfattelse af den naturlige usikkerhed, der følger med teenage-årene bliver mangedoblet, når der ikke er X-faktor i at være en af en slags. Du kan ikke støtte dig til et selvfølgelig fællesskab. Den enkelte skal skabe sig en plads i fællesskabet gennem sine præstationer og præsentationer - du bliver målt for det du 'gør' og 'kan' - ikke for den du er. De måler sig selv på en imaginær skala og hænger selv deres identitet op på præstationer. Så for det udsatte og sårbare unge menneske er der ikke noget figenblad at skjule sig bag.

Blufærdighed og dobbelt angst

Det er vores opfattelse, at der selv i en meget mobberamt klasse, hvor sprog og adfærd kan være stærkt fokuseret på sexualitet, krop og udseende - også her kan der være meget stor blufærdighed at spore. Selv der, hvor det er blevet normalt at drenge tager sig selv i skridtet, tager på pigerne og pigerne tager på hinanden i klassen. Det betyder, at følelsen af krænkelse og af at være 'forkert' er illegitim i gruppen. Den forbliver den enkeltes eget problem, og bliver på den måde en del af de kræfter, der driver mobningen fremad. Angsten for at falde ved siden af og ud af gruppen bliver ganget op med angsten for at opleve sig 'forkert' seksuelt og samtidig skulle skjule sin oplevelse af krænkelse blufærdighed.

Når en klasse har udviklet en kultur hvor man fx dagligt tager på hinandens kroppe, kan det være nøje udvalgt, hvem der er med i denne kultur. Udsatte unge vil ikke blive taget på på samme måde, men være udsat for sexmobbende adfærd. Så incitatmentet til at 'finde sig i' at blive krænkelse på sin blufærdighed knyttes til længslen efter at høre til.

Det er nærliggende at stille spørgsmålet om sexmobning udover angst for udstødelse også skaber angst for sexualiteten i sig selv?

11. anbefalinger til fagvoksne og forældre

Der er mange kræfter på spil i mobbeland, og én af dem, er de unges oplevelse af, om der er voksne, som de har tillid til og som er tilgængelige for dem. Her følger en række anbefalinger, til klasser i forskellige situationer, men helt generelt er troværdige voksne et gennemgående træk.

I mobberamte klasser er afstanden til voksne ofte stor, både lærere og forældre. Og presset mellem eleverne er hårdt. Derfor handler det om at lette presset fra klassens eller den unges skuldre. En voksen, der træder ind med åbenhed og venlighed, er ufordømmende og anerkendende til alle i gruppen starter allerede her med at åbne en dør ind til mobningen. Uanset om man er lærer eller forældre, er det det første skridt. Herfra kan man begynde at snakke om de ting, de unge melder ud, og lytte til deres oplevelser af det, der sker. Vær opmærksom på, at det både er drenge og piger, der er udsatte - drengenes sårbare situation bagatelliseres ofte. At være til stede i frikvarterer, kan også fortælle meget om, hvordan klassen har det.

Mobberamte klasser har længsel efter at få det bedre

Uanset klassens mistillid og afstand til de voksne, vil der altid være forskellige grader af tegn på den gode stil og længsel efter, at det kunne være meget bedre hos alle klassens medlemmer. Det kan være svært at få øje på, særlig hvis man synes man har gjort alt, og tømt hele sin pædagogiske værktøjskasse. Her kan der være brug for at hente hjælp ind udefra, til at se klassen og eleverne med friske øjne.

Seks råd til forældre:

1. Vær venlig og vedholdende og åbn døren ind til teenageværelset.
2. Fortæl om undersøgelsen om sexmobning, og spørg ind til, hvordan det forholder sig i dit barns klasse. Spørg om der er nogle, der kunne være ramte, eller ensomme i klassen.
3. Lyt uden at afbryde. (Unge fortæller, at der går mellem 15-20 sekunder inde deres forældre afbryder dem)
4. I surveyen fortæller unge at i 4 ud af 10 situationer, hvor man fx har kaldt hinanden for luder eller bøsse, oplever eleverne, at det er for alvor, ubehageligt eller at blandet karakter. Snak om hvor går grænsen face to face og på nettet. Hvad er "for sjov" og hvad er "for alvor". Hvor nemt det er at misforstå hinanden eller hoppe med på en stemning og en stil.
5. Se tv-serier som fx paradise Hotel eller Big Brother sammen med dit barn, og lad være med hele tiden at kommentere det negativt. Tag en snak bagefter, og lyt og anerkend alle de gode ting dit barn fortæller, og appelér til god stil. Undgå lange forældreforedrag.
6. Vis din teenager gode links, hvor man kan få viden, stille spørgsmål og få svar.
7. Foreslå klasselærer og forældreråd at tage temaet op til et forældremøde, hvor man snakker sammen i mindre grupper, så alle kan komme til orde.

8. Foreslå lærerne at inddrage temaet i undervisningen og at tilrettelægge tema og opgaver i samarbejde med eleverne.

At voksne også kan have et hårdt og sexualiseret sprog har naturligvis en stærk betydning for, hvordan unge taler i skolen og andre steder. Vi har tidligere understreget, at vi voksne nødvendigvis må inddrage os selv i forklaringsbilledet af ungdomskulturers udvikling. Derfor er der god grund til, at man også indtænker de voksnes eget sprog, gestik, handlinger mm. I hverdagsrummet face to face og på nettet.

I AMOK/mobbeland.dk tilrettelægges vi altid individuelle programmer ud fra den pågældende classes situation og historie, herunder også lærerteam og forældre. Vi lægger tyngden i arbejdet på lærerteamet, ledelsen og skolens pædagogiske antimobberessourcer / AKT ressourcer.

Fem råd til fagvoksne

AMOK peger på særlig tre forhold, som man kan tage fat på i sin undervisning og drøfte med den unge.

1. Unges forbrug af medier med vægt på seksuelle attituder (f.eks. musikvideoer, realityshows som Paradise Hotel, Unge-magasiner m.fl.) 2. Den lette adgang til en mangfoldighed af pornosites, og den specielle "virkelighed", der udspiller sig ift kønsroller, sex og følelser, sexstillinger m.m. 3. De unges digitale liv, valg af profilbilleder m.m. Udfordringen er, at unges digitale univers stadig er et ukendt land for mange voksne. De uigennemskuelige koder forbundet med den digitale kommunikation kan komme til at fremstå som en mur mellem de voksne og unges liv og forståelse heraf. Hvis voksne skal gøre sig større forhåbning om, at møde de unge, der hvor de er og derigennem at få en i-meredybdenfornemmelse af, hvad der er på spil, stiller det i højere grad krav til, at de voksne er åbne overfor det digitale liv, og udvikler et vist kendskab til det. De fleste unge oplever ikke i samme grad som os voksne, at det virkelige -og det digitale liv kan adskilles og behandles som to og lukkede sfærer, derimod indgår de i en del af en sammenflettet virkelighed. Det betyder, at når en person udsættes for sexmobning i skolen fortsætter det efter al sandsynlighed på sms eller på f.eks. facebook.

1. Tag formelle og uformelle snakke om det seksuelle sprog og ordenes og billedernes betydning med børnene og de unge. Vær opmærksom på, at det både er drenge og piger, der er udsatte - drengenes sårbare situation bagatelliseres ofte.
2. Spørg naturligt og åbent ind til, hvilke medier børnene og de unge interesserer sig for og bruger i hverdagen.
3. Snak om hvor går grænsen face to face og på nettet. Hvad er "for sjov" og hvad er "for alvor"?
4. Personalemøder: drøft mediernes påvirkning og lav en strategi for, hvordan I vil håndtere det i institutionen – forebyggende og akut.
5. I skolen: inddrag temaet i undervisningen og tilrettelæg tema og opgaver i samarbejde med eleverne på de forskellige klassetrin.

Damagecontrol i en klasse ramt af mobning og sex-mobning

Den episode, der får voksne eller elever til at reagere kan have meget forskellig karakter. En elev bryder sammen ved tiltale, en gruppe bliver overrasket i færd med at fastholde en elev og udsætte vedkommende for forskellige fysiske overgreb - blive tvunget ned på alle fire, mens andre "boller" i ansigtet på ham/hende, en kommentar på fb-væggen får en elev til at blive hjemme. En elev har i lang

tid være "usynlig" og afviser alle forsøg på kontakt....*Hver sag kræver sin strategi*. Derfor er følgende råd generelle anbefalinger, som kan tages i brug, men skal følges op af den konkrete håndtering, som svarer til den konkrete episode og de konkrete vilkår.

* **Vær tydelig og nærværende**

Følelserne hos alle involverede er voldsomme. Der er brug for ro og for at skabe umiddelbar tillid til, at voksne vil og kan håndtere det skete. Den der er ramt, har brug for anerkendelse af alvoren i det skete. Det er afgørende at have øje for, at også udøveren og resten af klassen er 'ramt'. Sexmobningen påvirker alle og har konsekvenser for alle. Det er afgørende at have øje for, så sært, det end kan forekomme voksne, at episoden 'giver mening' for udøveren. En væsentlig del af meningen findes i den udvikling, der har været i klassens sociale dynamik og i deres indbyrdes relationer. I gruppen har længselen efter at høre til - longing for belonging - og frygten for udstødelse skubbet til at social angst og foragt er vokset frem i klassen. Det har gjort episoden mulig.

* **Undersøg episoden, den konkrete hændelse, mimik, sprogbruget, også på nettet, de eventuelle fysiske greb - og dens 'før og efter'.**

Der er brug for at få rede på hvilken *plads* det skete har i elevernes samspil, og hvad gik forud. Hvordan opfatter de hver især det, der er sket, og hvorfor har de den opfattelse. Hvilke forskellige fortællinger findes der i gruppen, der førte frem til og tjener som retfærdiggørelse af sexmobningen. Det er nødvendigt for, at alle oplever sig hørt, og for at dykke ned i det filtrede garnnøgle af skadede relationer, der har legitimeret sexmobningen.

Den entydige historie findes ikke

I iveren efter at stoppe mobningen, trøste og udbedre skaderne griber vi voksne hurtigt til trække i dommerens kappe. Her er det vigtigt at lade den blive på knagerækken og istedet være lyttende og undersøgende så et reelt overblik over fortællingernes landkort kan tegnes. I jagten på sandheden, leder vi efter lineære fortællinger - den entydige historie - men mobning er yderst komplekse historier, som varierer alt efter, hvem der fortæller. Den entydige historie i mobbeland findes ikke. Mobning er komplekse historier og komplekse mønstre, som kan involvere hele klasser, lærere og forældre over tid.

Det er vigtigt at danne sig et overblik, og forholde sig åbent, være holdningsklar og tydelig, men ikke fordømmende.

"Der er afgørende forskel på, om man i børns gensidige foragtproduktion bruger en skyldsfokuseret tænketeknologi, der får både børn og voksne til at søge efter en skyldig aggressor og et afmægtigt offer, eller om man bruger en tænketeknologi med fokus på sociale processer og dermed retter blikket mod de dynamikker mellem børnene, der gør det oplagt for nogle børn at deltage aktivt i cirkulationen af foragt og afsky for andre børn.⁹"

* **Skærm de involverede parter og tal med resten af klassen**

Det er nødvendigt for de involverede elever, at føle sig i sikre hænder for at kunne fortælle deres historie, og stole på, at der kan ske positive forandringer. Elever, der bliver udsat for sexmobning, kan føle sig brændemærkede for 'altid' på den skole, hvor det er foregået. Det kræver hurtig, varsom og

⁹ Kilde: Dorte Marie Søndergaard (2009)

bevidst handlen i og med klassen, for at gøre det muligt for den udsatte, at vende tilbage. Det er nødvendigt at imødegå myte-dannelser og samtidig skabe 'rum' for den udsatte til at samle sig i. Derfor skal alle høre de samme tilkendegivelser, dele viden om hvad de voksne nu gør og hvorfor. Det er afgørende ikke at lægge skyld på enkelte elever, og at reagere på det egentlige - sexmobningen - ikke på enkelte ord, udtryk og handlinger.

Tal med den udsatte elev - om hvad der er foregået, anerkend alvoren, fortæl, hvordan de voksne vurderer det, hvordan man ser på mobning, som en social dynamik, og hvad der kommer til at ske. Lyt til hvad mobbe-offerret har behov for, men vær opmærksom på hele tiden at varetage ansvaret. Aftal hvornår, med hvem og hvor ofte I skal mødes de næste tre uger. Den voksne tager ansvaret for hvornår og hvor ofte, men det kan være befordrende for den mobbede elev at have venner eller klassekammerater med til samtalerne.

Tal med mobberne. Gør det tydeligt at der er tale om krænkelser, grænseoverskridende adfærd, mobning. Undersøg sammen med ham/hende, hvorfor det kom så vidt. Fortæl hvad der nu skal ske i klassen, i lærer-teamet og i forhold til forældrene.

Tag ansvaret for at planlægge samtaler, frikvarterforløb og andet samvær med klassen de næste tre uger, og vær opmærksom på, at det kan være befordrende for mobberen at inddrage venner eller klassekammerater. Vær opmærksom på, at der også kan etableres en ny hetz i klassen, hvor mobberne nu kan komme til at indtage positionen som de foragtede. Her er det vigtigt at være på forkant med denne risiko.

Tal med klassen. Fortæl hvad der er sket, hvordan skolen vurderer det, hvad skolen vil sætte i værk. Drøft sammen med klassen, hvad det betyder at overskride andres grænser, hvordan og hvornår man forstår, hvor andres grænser går. Undersøg sammen med klassen, hvordan det kan ske, at man overskrider hinandens grænser, og det kommer så vidt, at sexmobningen bliver hverdag. Drøft med klassen, hvad de umiddelbart kan gøre for at få offeret tilbage i klassen på en værdig måde, hvad klassen kan gøre for at forandre på de normer, der har gjort mobningen mulig.

Tal med klassen om ridderlighed - at forsvare andre, at tage til genmæle på andres vegne. Tal med klassen om, hvordan det er gået til, at mange foretager en risikokalkyle, før de blander sig - "det kan gå ud over mig", og hvorfor de, der optræder som forsvarere ofte oplever selv at blive angrebet: "Hva'! Er du selv lebbe!"

*** Fælles indsats med engageret ledelse**

Kontakt ledelsen, så de kan hjælpe med den akutte håndtering af sagen, er vidende om dig og teamets planer, kan være tilstede, hvor I sammen vurderer, at det er nødvendigt. Ledelsens prioritering af indsatsen og ledelsens bidrag er afgørende for teamets muligheder og for resultaterne af både den umiddelbare indsats og 'next step'.

I det arbejde, der nu forestår er det afgørende for alle parter, at ledelsen går ind og bakker personalet op, understøtter den proces, der skal igang, er åben, lyttende og tilgængelig for elever og forældre og er opmærksom på at tildele rette faglige, tid og økonomiske ressourcer.

*** Fælles indsats i lærer-teamet med AKT eller antimobberessourcer**

Sparring og vidensdeling er nødvendigt for at få lagt en plan for en akut indsats - hvad skal der ske nu og her - og få aftalt en fælles kollegiale indsats over en - tre måneder, måske længere tid. Man mobberamte klasser kan have behov for et skærpet øje og regelmæssig indsats over flere år. En enkelt

lærer kan ikke forandre klassens samspil - der er brug for en målrettet koordineret team-indsats - også i undervisningen. Har vi den viden, der skal til, skal der eksterne kræfter til? Det er nødvendigt at dele viden, afklare det fælles udgangspunkt, stille fælles mål op og fortsat udvikle indsatsen, når det går godt. At lærerne er fællesskabende i deres undervisning, og underviser ALLE elever på en anerkendende og lige værdig måde, kan forandre en klasse markant. At skabe gode betingelser for fællesskabet i en klasse i undervisningen er et meget vigtigt redskab mod mobning.

*** Fælles indsats med forældrene**

For at forebygge myte-dannelser har forældre brug for åbenhed og viden om det skete, så det nødvendige samarbejde om forandring af klassens kultur kan sættes i værk.

Giv forældrene reel information om, hvad der er sket, og hvordan skolen ser på mobning og i lyset heraf – det skete. Hav gerne et udspil til dialog klar til forældrene, der giver dem gode betingelser til at være med til at identificere rette handlemåder og aktiviteter. Vær også her opmærksom på at der kan være et stort behov for at finde de skyldige og en stærk retsfølelse og forventninger om sanktioner. Inddrag som nævnt ovenfor ledelsen med det samme, så de er en del af det akutte og intense samarbejde med forældrene, der nu skal igang. Det er vigtigt at tydeliggøre, at det er afgørende at forældrene medvirker aktivt. Nogle kan være usikre på betydningen af deres egen indsats, og derfor er det vigtigt at klargøre her. Indimellem kan det være en god ide, at signalere denne alvor ved at ledelsen og/eller skolens ressource-personer (AKT el.lign.) deltager i mødet.

*** Fælles indsats med SFO, klub og andre samarbejdspartnere**

Andres viden kan give forståelsen dybde. Alle voksne kan bidrage til klassens forandringsproces, og mest effektivt ud fra fælles forståelse.

*** Videre arbejde**

Til det opfølgende lange stræk anbefaler vi at man lader sig inspirere af de efterfølgende anbefalinger til klasser med alarmsignaler eller forebyggende arbejde.

I en klasse med alarmsignaler

*** Undersøg klassens kultur - også sammen med eleverne**

Det er nødvendigt at få styr på, hvad der egentlig vækker bekymring, og for at vurdere det pædagogisk. Hvad kendetegner dine og kollegernes relationer til klassen og de enkelte elever? Undersøg, hvad I ved om elevernes indbyrdes relationer og fællesskab.

Fællesskabet og relationerne bærer den kultur, der kan udvikle sig ekskluderende - og hvis noget er galt her, skal der sættes ting i værk. Vær opmærksom på klassens brug af sexualiserede udtryk, også fortællinger fra kolleger. Lyt til elevernes analyser af klassens sociale liv, og deres vurderinger af sproget, stemningen, hvad der er rigtigt og forkert i klassen.

*** Også på nettet**

Klassens digitale liv er en integreret del af deres fællesskab. Bliv vidende om deres digitale færden - populære sites, kendte dating-sites, porno-sites, fb-grupper, spil osv.

*** I lærerteamet**

Tag gerne runder med tale- og lytteret, hvor hver lærer fortæller uden at blive afbrudt eller korrekset, men får lov til at tale ud om hvordan han/hun opfatter klassens problem. Fokus på at problemet ER problemet. Personer og klasser kan have problemer, men er ikke problemet i sig selv.

Hvis der skal sættes ind overfor krænkende sexualiseret sprog, handlinger og kultur i klassen er det nødvendigt at *alle* klassens lærere handler. Og handler ud fra fælles forståelse af tegnene på sexmobnende adfærd og sprog i undervisning og i resten af skoledagen. I teamet kan viden deles. Træk skolens ledelse og andre ressource-personer ind i klassen til kollegial sparring. Planlæg sammen med klassen undervisningsforløb om seksualitet, seksualitetens betydning, og inddrag fx eksterne kræfter, hvis temaet ikke kan rummes og formidles af lærerne.

*** Brug forældrene**

Invitér forældrene ind til at udvikle og tilrettelægge egne bidrag. Fortæl hvad I vil opnå, og hvor I vil hen før sexmobning får fat i klassens fællesskab. Overvej forældremøder med debat om dilemmaer og holdninger, og lyt til forældrenes egne ideer. Afslut et sådant møde med 25 enkle og klare tiltag, som forældrene selv er medskabere af og kan sættes i værk relativt hurtigt. Det er vigtigt at tydeliggøre, at det er afgørende, at forældrene medvirker aktivt. Indimellem kan det være en god ide, at signalere denne alvor ved at ledelsen og/eller skolens ressource-personer (AKT el.lign.) deltager i mødet.

At forebygge mobning og sexmobning

*** Gør det tydeligt for eleverne, hvad de bidrager med, når klassen fungerer godt.** Ved at gøre gode relationer, og det, der skaber dem, genkendeligt giver man eleverne bevidsthed og magt over deres samspil. Værdsæt det, der styrker et positivt fællesskab i en klasse. Hvor den enkeltes grænser respekteres og der er plads til forskellighed og nysgerrighed. Hvor eleverne trygt kan forholde sig til deres undren, uro, oplevelser og tanker om seksualitet, og gerne i dialog med voksne, som virkelig vil under vise i faget og synes det er sjovt.

Træk elevernes liv på net og mobil ind i undervisningen, såvel som de tv serier mm, som de ser og optages af. Tjek emu.dk eller teachtoday ud, som har udmærkede undervisningsprogrammer i digital etik. Giv rum for drøftelser og vær fælles-skabende som læreteam i jeres undervisning og i jeres daglige gang i klassen og på skolen.

*** Drøft sproghandlinger og sproghandlingers betydning for undervisning og samvær med klassen**

Undervisning er kommunikation - kommunikation, der mislykkes skaber ringe undervisning. Både lærere og elever kan bidrage til en åben og forståelses-fokuseret samtalekultur og dialog i klassen. At være opmærksom på hvilket sprog klassen bruger, lærerne bruger og hvornår de bruge det, er at arbejde med dansk-disciplinerne: sproglig opmærksomhed og sproghandlinger. Planlæg sammen med klassen eller teamet, når årsplanen skal laves undervisningsforløb om sprog, sproghandlinger, sproglige strategier.

Tag det sexualiserede univers op som tema i de populære realityserier som Paradise Hotel m.fl. Skab trygge rum for, at eleverne kan debattere forskellige holdninger. Inddrag de unges foretrukne sites, og lad de unge være lærernes læremestre ved at vise deres profiler, hvad de laver på nettet, synes godt om, udvikler musik og film mm.

*** Brug teamet**

Del viden og erfaringer med velfungerende og succesrige undervisningsforløb og lektioner og drøft, hvordan de bidrager til klassens gode sociale samspil. Undersøg hvad der afgør at klassens undervisning og samspil lykkes. Hvad gør I? Hvad gør eleverne? Hvordan bidrager I hver især gennem jeres undervisning og ageren i klassen til at styrke fællesskabet og respekten for den enkelte. Planlæg undervisningsforløb sammen med eleverne om køn, sexualitet, sexualitetens betydning, historien om sexuel frigørelse i Danmark, undersøg omfanget af og årsagerne til, at sex er så udbredt på nettet.

At finde frem til den rette voksne kræver, at de unge oplever, at der er en eller flere tilgængelige på skolen, SFOén eller klubben, som de har tillid til, og det er ikke altid lige til højrebent for de unge. Mange peger på, at det indbærer store sociale risici at involvere de voksne, da voksne typisk skælder ud og docerer fremfor at træde ind og forstå, hvor meget der er på spil i en mobberamt klasse/gruppe. De unge fremhæver, at det at man lytter og ikke straks fordømmer, gør at de gider at fortælle om det til voksne. Heldigvis ser vi, at mange fagvoksne gerne vil kaldes på og gå ind her, både almindelige lærere og pædagoger, men også særligt uddannede som AKT-lærere. (adfærd, kontakt og trivselslærere).

Råd til unge

Selv om man ikke selv bidrager til den sexmobbende kultur, kan de fleste havne i situationer, hvor sexmobning sker. Her vil vi opfordre til **ikke** at bagatellisere det, ved at kaste det i "Deter-jo-bare-for-sjov-kassen", men reagere og vise andre inkluderende måder at være sammen på. De fleste oplever det som særdeles risikofyldt at gå som en laks mod strømmen i en meget ensporet kultur og pege på problemet. Derfor vil vi konsekvent opfordre til, at man er flere, der taler sammen og beslutter sig for sammen at gøre noget ved problemet. Her skal de mobbevidende og praksisreflekterede fagvoksne også på banen – det er med stor risiko for forværrelser, at de unge overlades til selv at løse så store knuder op på egen hånd. Et råd fra os lyder at man altid kan støtte mobbeofferet og være venlig og inviterende. Det er nemmere at være 2 eller flere, så lægger de andre mærke til den nye gode stil i klassen, og jeres håndsækning til en elev, der psykisk ligger ned, kan få afgørende betydning for hans eller hendes liv. Og når man hjælper andre, vokser selvværdet.

For yderligere information kontakt:

Dorthea Poppe Rasmussen, dorthea@mobbeland.dk, mobil 20686712

Sidsel Stenbak, sidsel@mobbeland.dk, mobil 61166944

www.mobbeland.dk / www.livsmodlab.dk